ЗАЛУУ КОММУНИСТНУУДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ, УРГУУЛХА

КПСС-эй обкомой ээлжээтэ пленум hаяхан боложо, партиин үйлэдбэриин түрүүшүүлые шэлэн абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ, ургуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсээд, дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаhан байна. Энэ хадаа тон ехэ удха шанартай асуудал байhаниинь мэдээжэ. Коммунизмын эрэгтэ хэлбэришэгүй үнэн сэхэ, үзэл сурталайнгаа талаар хүмүүжэнхэй, политическэ талаараа хатуужанхай, эрхимэй эрхим хүнүүд, дайшалхы тэмсэлшэд партиин зэргэдэ байха ёhотой ха юм. Партиин зэргэдэ ямар шэнжэ шанартай, политическэ болон ажал хэрэгэйнгээ талаар хэр ехэ найдамтай, шударгы бэрхэ хүнүүд байнаб, тэрээн дээрэhээ партиин бата бэхи жагсаал, тэрэнэй политическэ хараа шугам, эдэбхитэй ажал ябуулга, хэтэдээ партиин хуби заяан дулдыдаха байна бшуу. Имэл хадаа энэ асуудал туйлай ехэ удха шанартай болоно.

«Партиингаа түлөө партиин гэшүүн бүхэн харюусаха, мүн гэшүүн бүхэнэйнгөө түлөө парти харюусаха ёhотой, — гэжэ В. И. Ленин хэлэhэн байна. — Партиингаа нягта жагсаалтай, шангаранхай, арюун сэбэр байхыень оролдохо гээшэ — манай зорилго. Бидэ хадаа партиин гэшүүнэй нэрэ зэргые, удха шанарые улам бүри өөдэнь, өөдэнь ба өөдэнь ургэхэ ёhотойбди».

Ленин багшынгаа захиhан заабарине хэлбэришэгүйгөөр дүүргүүлэн, манай орон дотор коммунизм байгуулхын түлөө, олон түмэн аха дүү совет арадуудтаа хэтын хэтэдэ зол жаргал заяахын түлөө коммунис партимнай эсэхэ сусахые мэдэнгүй тэмсэжэ, нэрэ зэргэеэ, алдар солоёо хизааргүйгөөр өөдэнь үргөө. Иимэ габьяата коммунис партяараа совет хүнүүд үнэн зүрхэнhөө омогорхохо ёhоороо омогорхоно. Тиимэhээ совет хүнүүд ажал ябуулгаяа, ажэбайдалаа, ами наhаяа коммунис партяйгаа хэтэ мүнхэдөө холбохо гэжэ эрмэлзэнэ.

Манайшье областной партийна организациин ургалтын жэшээ дээрэhээ хараад үзэхэдэ, 1965 ондо партиин гэшүүнэй кандидадташье, гэшүүндэшье абтаhан хүнүүдэй диилэнхи олонхинь сэхэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байhан түрүү хүдэлмэришэд, мал болон таряан ажал дээрэ хүдэлжэ байhан колхозникууд, интеллигенциин эрхим түлөөлэгшэд болоно. Локомотив-вагон заhабарилгын завод болон нарин сэмбын фабрикын, Хэжэнгын болон Охин-Булагай совхозуудай партийна организацинууд 1965 ондо үйлэдбэриин түрүүшүүлые шэлэн абажа, муу бэшээр ургаhан, өөhэдынгөө зэргэнүүдые hайнаар хүмүүжүүлhэн байна. Жэшээнь, hүүлэй жэл хахадай турша соо Хоринай аймагай Хэжэнгын совхозой партийна организаци 32 хүниие партида абаhан байна. Эдэ хүнүүд бултадаа ажалай тэрэшэгайшуул, сэхэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байhан түрүүшүүл: хонишод, hаалишад, механизаторнууд. Иимэ партийна организацинууд хото городуудташье, хүдөө нютагуудташье олон бэшэ бии.

Зүгөөр, хаа хаанагүй иимэ байна гэхын аргагүй. Партида эрхимэй эрхимүүдые ганса гансаарнь шэлэн абаха гэhэн ленинскэ гол ёhо гурим олохон партийна организацинуудта бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Зарим райкомуудай бюрогой заседани дээрэ нэгэн доро хэдэн арбаад хүнүүдые партиин гэшүүндэ кандидадаар абаhан ушарнууд үзэгдэхэ. Иимэ партида хүн бүхэнтэй яаралгүйгөөр хөөрэлдэхэ, партиин Программа болон Уставтай тэрэнэй хэр гүнзэгыгөөр танилсаhыень, партида орохоор хэр бэлэн болоhыень элишэлхэ ямар сулөө байхаб? Иимэ ушарнуудай эгээл муу, тэсэшэгүй хойшолонуудынь юуб гэхэдэ, гол түлэб иимэрхүү шалтагаан дээрэhээ партида элдэб этэгээдүүдэй шурган оромоор «үүдэн» нээгдэнэ. КПСС-эй Улаан-Үдын хүдөөгэй болон Захааминай районно партийна организацинуудта тиимэ ушарнууд болоhоншье.

Баhал нэгэ ехэхэн дутагдал гэхэдэ, партида орохоор мэдүүлгэ үгэhэн хүн бүхэниие абаад, мэдүүлгэ үгэгшэдые али бүхы талаhаань хүсэд hайн шалгажа үзэнгүй, имагтал тоо олошоруулха гэhэн эрмэлзэлгэ бии. Энэ тон буруу байна. Тоогой түлөөhөө эрмэлзэхэ бэшэ, харин шанарай түлөө тэмсэхэ гээшэ мүнөөнэй шухала зорилго болоно. Партида абтагшадай дунда юрэдөөхын түрүүндэ алдарта хүдэлмэришэн, ангиин эрхим түлөөлэгшэд гол hуури эзэлхэ ёhоороо эзэлхэ байhаниинь ойлгосотой. Тэрэшэлэн колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин эрхим түлөөлэгшэд партида абтаха ёhоороо абтана. Иимэ гурим хэлбэришэгүйгөөр сахигдаха зэргэтэй.

Эндэ партида hая абтаhан хүнүүдэй дунда, кандидадууд болон залуу коммунистнуудай дунда саг үргэлжэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, тэдэниие үзэл сурталай талаар хүмүүжүүлхэ, политическэ талаар хатуужуулха, али болохоор ургуулха тухай эрид хурсаар тэмдэглэхэ шухала. Энэ талаар олохон партийна организацинууд халан абамаар баян дүй дүршэлтэй. КПСС-эй Железнодорожно болон Улаан-Үдын хүдөөгэй райкомуудта, ЛВРЗ-гэй болон Байгалай ой модоной комбинадай парткомуудта, Сэлэнгын болон Байгалай совхозуудай партийна организацинуудта залуу коммунистнуудай hургуулинууд муу бэшээр хүдэлжэ байдаг. Тус hургуулинуудта залуу коммунистнууд КПСС-эй Программа болон Уставтай танилсажа, партиин гадаадын болон дотоодын политикын шухала асуудалнуудые үзэдэг. Гадна тэдэнэр үнинэй коммунистнуудтай, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй уулзажа, ажабайдалайнь, ажал хүдэлмэриинь баян дүй дүршэлтэй танилсадаг байна. Энэ хадаа залуу коммунистнуудта айхабтар ехэ удха шанартай байhанаа харуулаа.

Сэхыень хэлэхэдэ, олохон партийна организацинуудта залуу коммунистнуудай дунда, илангаяа партиин гэшүүндэ кандидадуудай дунда, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hулаар табигдана. Иимэ шалтагаан дээрэhээ кандидатска стажайнгаа болзор хэтэртүлhэн гү, али энэ үе соо шалгалта гаража бирангүй, партиин гэшүүндэ абтангүй hалаhан хүнүүд үсөөн бэшэ дайралдана.

КПСС-эй райкомууд, промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай парткомууд, эхин партийна организацинууд эдэ бүхы дутагдалнуудые хараада абажа, саашанхи ажал хүдэлмэридөө шухала тобшолол хэхэ, партиин гэшүүндэ кандидадууд болон залуу коммунистнуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид hайжаруулха болоно.

ГАЗЕТЫМНАЙ хэблэгдэхээр БАЙЖАДА...

Хабаровскдахи хоёрдохи уулзалга

ХАБАРОВСК. (ТАСС). Совет, Япон оронуудай олониитын түлөөлэгшэдэй хоёрдохи уулзалга эндэ нээгдээ. Хабаровскдахи түмэр замай транспортын инженернүүдэй институтда Японой бүхы префектурануудай 600 шахуу делегадууд, СССР-эй түлөөлэгшэд суглараа. Энэ уулзалга «Японой, Советскэ Союзай арадуудай хоорондын эб найрамдалай, хани барисаанай түлөө» гэhэн уряатайгаар үнгэржэ байна.

Буд нэхэгшэдэй уулзалга

РСФСР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствын зарлаhан, пумаажан бүдэй промышленностиин эдэбхитэдэй зүблөөн Камышинада боложо дүүрэбэ. Энээндэ Красноярска, Алтайн, Краснодарай хизаарнуудай, Новосибирскэ, Ярославска, Воронежско ба бусад областьнуудай, тэрэшэлэн Чувашай, Буряадай, Татарай, Удмуртиин, Дагестанай автономито республикануудай буд нэхэгшэд хабаадаа.

„ТУ-114“ Токиоhоо бусаба

МОСКВА. (ТАСС). Техническэ аяншалга хэhэн «ТУ-114» самолёт Токиоhоо Москвадаа бусажа ерээ.

Тиихэдээ совет болон япон бүлэг мэргэжэлтэдые, 11,5 тонно ашаа тээжэ асарба. 8 мянга үлүүтэй километр зайда 11 час 23 минутын турша соо буунгүйгөөр ниидэhэн байна. Энэ замаар ошохододоо, үнгэрэгшэ неделидэ 10 час 58 минута соо ниидэhэн юм.

ТАСС-ай мэдүүлгэ

СССР-эй, Югославиин Социалис Федеративна Республикын хоорондоо ойлголсоhоной үндэhөөр, Эгейскэ (Греческэ) Македониие оруулалсан, «Агууехэ Македони» бии болгохо зорилгоор 6 мянган грегүүд, олонхидоо коммунистнууд, Советскэ Союзhаа Скобле хотодо нүүлгэгдэжэ байна гэhэншүү мэдээсэлнүүд hүүлэй үедэ Грециин хэдэ хэдэн газетэнүүдтэ («Вима», «Катимерини») тунхаглагдаа.

Грециин газетэнүүдэй энэ мэтын мэдээсэлнүүд шал худал, бодото байдалда огто таарахагүй байна, «хойто зүгhөө аюулай тохёолдохоёо байhан тухай» худал хуурмаг hураг зэрэбүүдые hэргээхэ, байгша оной августын hүүл багта Грециин хойто хилэнүүдтэ НАТО-гай сэрэгэй маневрнуудай хэгдэхээ байhан ябадалhаа олониитын анхаралые hамааруулха зорилгоор иимэ үгэнүүд тараагдаа.

США-гай компартиин Генеральна секретарь Гэс Холл Москвада

МОСКВА. (ТАСС). США-гай Коммунис партиин генеральна секретарь Гэс Холл КПСС-эй ЦК-гай уряалаар амархаяа ерэнхэй.

Колумбиин компартиин хүтэлбэрилэгшэд табигдаба

БОГОТО. (ТАСС). Колумбиин Компартиин бюллетень дотор мэдээсэгдэhэнэй ёhоор, компартиин ЦК-гай секретарь Хесус Вильегас, компартиин бусад хүтэлбэрилэгшэд: Сельмира Крус, Карлос Ромеро, Альфредо Кинтеро гэгшэд 10 хоногто хаагдаhанай hүүлээр табигдаба.

1346 самолёт унагаагдаа

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикые агаарай добтолгоhоо хамгаалха частьнууд августын 18-да Ханой шадар американска 3 самолёдые буудан унагаагаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ.

Тиимэhээ дайсанай 1346 самолёт ДРВ-гэй газар дээрэ унагаагдаhан болоно.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Совеэдэй, Министрнүүдэй Совеэдэй орган

№ 197 (11183) | 1966 оной августын 20, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Мүнөөдэрэй зорилго

- Үбhэн хагдаржа муудахань.
- Малда шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абахын түлөө шамдая.
- Таряа хуряалгада бэлэдхэлээ түгэсхэе.

Саг ошоно, бүхы хүсэеэ үбhэ хуряалгада элсүүлхэ

Үбhэ тэжээл, жэмэс, наг шэбхэ

Энэ жэлдэ алирhа, нэрhэн, үхэр нюдэн болон бусад жэмэсэй ургаса түүлгэ эмхитэйгээр эхилбэ. Романовкын сельпо, Яруунын рыбкооп, аймпотребсоюзай конторо жэмэс бэлэдхэгшэдые ойдо гаргаа. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд, hурагшад, хамта 100-гаад хүн тэндэ ошонхой.

Гадна hархяаг түүлгын хаhа удахагүй орохонь.

Яруунын «Дружба» колхоз сабшалан болон паар дээрэ наг шэбхэ гаргаха хүдэлмэри эмхидхээ. Луговодууд болон оньhожоруулагдаhан отряд шэбхэ зөөлгэ дээрэ хүдэлнэ. Тэдэнэр 37707 тонно шэбхэ зөөгөө. Тиихэтэйгээ хамта 800 гектар газар уhалба.

Колхоз «ДДН-45» түхэлэй түхеэрэлгэ тодхоо. Тэрээгээрээ хартаабхаяа уhална.

И. ЕРЕМЕЕВ

* * *

Загарайн «Гигант» колхоз үбhэ хуряалгын хүдэлмэриие hайнаар ябуулна. Колхоз түсэбэй ёhоор 19584 центнер үбhэ хуряаха байhан аад, 12311 центнер бэлэдхээд байха юм.

Николай Яковлевай бригада бэлэдхэхэ түсэбөө 120 процент дүүргэбэ.

И. ДУНАЕВ.

Хуряалгые зүбөөр эмхидхэжэ шадаhан ажахынууд үбhэеэ гутаангүйгөөр, hайхан зандань hүрилжэ абана. Ара-Хэрээтын «Дружба» колхозой правлени, партийна организаци ниитын адууhа малда тэжээл бэлэдхэлгын үедэ бүхы колхозникууд, механизаторнуудай хүсые элсүүлжэ, сабшалангаа хуряажа дүүргэбэ. Үбhэ бэлдэлгээр энэ ажахы аймаг соогоо түрүү ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бэшүүрэй «Дружба» колхозой түрүү механизатор Л. О. Гомбоев. Тэрэ трактораар үбhэ тармахадаа даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Т. ЧАГДУРОВАЙ фото.

АРГАНЬ ОЛДОО

Зэдын «Коммунизм» колхозой 2-дохи отделениин мяха-hүнэй фермэ эбэртэ бодо мал олонтой юм. Тэндэнь гансахан hаалиинь үнеэд 210 толгой болоно. Бригада 80 гектар сабшалангай газартай. Тэрэнь уhалагдадаггүй. Тиимэhээ балай ехэ үбhэн абтадаггүй.

Фермын бригадир Доржи Шарневич Цыренов хайшан гээл hаа үбhэ ехээр бэлэдхэхэ арга бэдэрhээр. Байгша ондо хура бороо элбэгтэй байhан дээрэhээ сабшагдадаггүй газар hайнаар ургашоо. Таряанай газар, харгын хажуу, хонхор жалга гэхэ мэтын газар сабшажа, нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ шиидэhэн байна.

Фермынхид удангүй үбhэндөө гараа. Тиихэдээ тэдэ сабшагдадаггүй газарай үбhэ хуряажа эхилhэн. Косилкада 6-дахи, 7-дахи классуудай hурагшад Дамдин, Дабажап, Чойжин Ванданов, Галсан Цыбиктаров, Виктор Очиров, Михаил Камало гэгшэд hууга. Механизатор Владимир Базаров косилкануудыень таарулан заhажа ябуулна.

Арбан хүнhөө бүридэhэн тэрэ звено үсөөхэн үдэр соо 600 бухал табиба. Энэ үбhэн алагынь 300 центнер болохо. Мүнөө хуряаhан үбhэеэ hүрилөө.

Фермынхид 580 центнер үбhэ бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 700 центнерhээ доошо бэшые хуряаха зорилготойгоор ажаллажа байна.

В. ЖАРКОЙ.

ХАМАГ ШАЛТАГЫНЬ— ОГТОРГОЙДО

Үбhэ хуряалга тухай хөөрэлдөөн гарана. Бэшүүрэй совхоздо үбhэнэй ургаса гандаагүй. Луговодуудшье hайнаар ажаллаhан, тэдэнэр сабшалангаа хоёр-гурба дахин уhалhан байна. Совхозой главна агроном Виталий Михайлович Коршуновтой хөөрэлдэхэдэ: «Бүхы сабшалан дээрэhээмнай гектарай 12—15 центнер үбhэн хуряагдажа абтахаар» гэнэ. Хонхоло, Шанагын сабшалан дээрэ энээнhээ бүришье ехэ үбhэн ургаhан хэбэртэй.

Мүнөө жэлдэ совхозойхид ургаhан үбhэеэ шанартайгаар, гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа абабал, адууhа малдаа нёдондоной-хиhoo hураггүй ехэ үбhэ ногоо бэлдэжэ абаха аргатай. Теэд энэ арга боломжонь ямараар хэрэглэгдэнэб? Үшөөл hанаhанда хүрэгдэнэгүй. hүүлэй байдалаар ажахын 2.800 гектар сабшалангай хахадшье хубинь хуряагдажа абтаагүй. Хамта 42 мянган центнер үбhэн сомогдохо түсэбэй орондо, оройдоол арба гара мянганиинь hүрилэгдэнхэй. Үбhэ хуряалгаар энэ ажахымнай аймаг дотороо эгээл гээгдэжэ ябадаг.

Эдэ баримтанууд ажалайнь эмхитэй, бүтээсэтэй байhаниие харуулнагүй ха юм. Мүнөө жэлдэ бороо хура ехэтэй байжа, хүдэлмэри hаатуулаа гү, али ажалынь эмхи гурим муутайгаар хүтэлэгдэнэ гү? Зүгөөр хамаг шалтагые ганса огторгойдо хаяжа болохогүй ха юм. Үе үе бороо хура орожо, ажал хүдэлмэридэ hаалта хүргэгдөөшье hаань, үбhэ хуряалга гээшэмнай ажалай эмхидхэлhээл болоно. Энэ талаар тус аймагай «Дружба» колхозhоо жэшээ абалтай. Эдэнэр бороотойшье байбалынь, үбhэ хуряалгадаа хамаг хүсэеэ элсүүлжэ, наратай сэлмэг, хура бороо орохогүй бүрхэг үдэрнүүдые hамбаашалан, машина техникэеэ бүтээсэтэйгөөр хэрэглээ. Тиигэжэ бүхы сабшалангаа хуряажа дүүргэнхэй.

Бодоод үзэхэдэ, Бэшүүрэй совхозойхид сагай уларилай талаар баhал иимэ байдалда байhан аад, үбhэ хуряалгаяа удаарууна. Ажалынь бүтээсэ багатай. Энэ совхоздо бүхыдөө 12 звено, тэрэ тоодо зургаан оньhожоруулагдамал звено эмхидхэгдэhэн байгаа. Техникэ зэмсэгэй хүсөөр үдэртэ аргагүй ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр. Теэд яагааб? Сабшалга даншье hаа удаарна. hүүлшын үедэ бороо хурада шалтаг баригдаад, мүртэйгөөр ажаллагдаагүй. Шэбэртын отделенидэ ерэхэдэмнай, тракторист Владимир Усовай агрегат хоёр-гурбан үдэр ажаллаагүй байhанаа, хүдэлжэ эхилhэн байба. «Тракторнай шабарта hуушоод, хэдэн үдэр ажаллаагүйбди» гэнэ. Механизатор Алексей Фалилеевэй агрегат урда үдэрынь гансааран сабшалгада ябажа, 11 гектарай үбhэ унагаагаа.

Хэрбээ хойшодоо наршажа, үгылөөдэрhөөнь тармалга ябаха болоо hаань, эдэ агрегадууд үбhэ хуряалгада байhан оньhожоруулагдаhан бригадын хэхэ ажалые хангажа шадахагүй болоно. Огторгойдо шалтаг баригдаад, үбhэ сабшагдажа, хуряагдажа абтангүй байха саг hалагдаа ха юм. Үбhэн хагдаржа муудахань. Мүнөө ганса нэгэн бороотой байгаашье hаань, бүрхэг үдэрнүүдтэ сабшаад, наратай үдэрнүүдтэнь тармалгые эршэмтэйгээр ябуулагдахаар болоо. Энээнhээ урда ямар байдал үзэгдэhэн байнаб? Хэдэн хоногой саада тээ Шэбэртын сабшалан дээрэ олохон гектар үбhэн сабшагдаад, тармагдажа эхилhэн байна. Тиигээд тармалга хүсэд эмхидхэгдэжэ шадагдаагүй, зуугаад гектарай үбhэ бороодо сохюулжа, шанараа гутаагаа бшуу. Тармагдаhан баалнууд арбаад үдэртэ хэбтэхэдээ ямар болооб? Саг соогоо hүрилэгдэхэдөө гектарай арба гаран центнер абтаха байгаад, арайхан хахадынь хуряагдана. Зарим hүринүүд хүсэдөөр нюруулагдангүй, бороодо сохюулhан ушар бии. «Баалнууд суглуулагдангүй байжа, сомоогоо дутуугаар орхиходомнай, hүниин бороодо нэбтэртэрээ сохюулжархёо юм» гэжэ механизаторнууд хөөрэлдэнэ. Теэд тэдэ hүринүүд мүнөө болоходо үжэжэ гутажа захалаа.

Зарим ушарта огторгойдо «зэмэлэгдэхээршье» юм бээзэ. Тиигэбэншье ажалай муугаар эмхидхэгдэhэн дээрэhээ тармалга ябахаар үдэр миил алдагдана. Бидэнэй эндэ байхада хахад үдэрhөө хойшо үбhэн hүрилэгшэд hаналаа табидаггүй байна.

Совхозой дүрбэдэхи отделенидэ тэжээл бэлэдхэлгэ эмхитэй гэхын баhал аргагүй. Эндэхи сабшалангай хахадынь сабшагдаагүй хэбтэнэ. Илангаяа эндэ ажалладаг оньhожоруулагдаhан звено хуряажа абаhан үбhэеэ муугаар hүрилдэг байна. Сомоонууд зохидоор нюруулагдажа абтанагүй. Дүүргэгдэhэн hүринүүдынь hайса hамнагдажа заhагдангүйгөөр бороодо сохюулна. Зүгөөр луговодуудай өөhэдынь хүтэлбэрилдэг юрын звенонууд hайн жэшээ харуулна. Энэ үдэр Шэбэртын отделенидэ оньhожоруулагдаhан звеногой ажалдаа гараагүй байхада, Дабаатын адагта ажаллажа байhан луговод Бимба Ринчинов ажалшадаа үглөөгүүр эртэ суглуулаад, тармажа эхилhэн байгаа. Эндэхид морёор ажаллажа байбашье, үбhэеэ бороодо сохюулангүйгөөр, саг соонь hүрилжэ абахын хойноhоо оролдоно. Звеногой үшөө hайн талань юуб гэхэдэ, бүхы сомоонуудые томо шарганууд дээрэ hүрилдэг. Тиигэжэ үбhэеэ бэлдэжэ байхадаа, үбэлэй үедэ малшадай ажалые хүнгэдхэхэ, малай гүүртэ, отарануудта хэгдэхэ ажалай гаргашые бага болгохын түлөө тэмсэнэ.

Мүнөө жэлдэ, илангаяа сагай уларилай таарамжагүй байхада, тус совхоздо иимэ арга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байгаа. Үбhые шарга дээрэ hүрилхэдэ, нэгэ талаараа ажалай бүтээсэ ехэ бололсоно. Звенонууд трактортай байбал, hүриеэ томо болоторынь тракторай хойноhоо шэрэжэ, баалнуудтаа дүтэлүүлжэ байтаад, соможо абана ха юм. Теэд энэ hайн арга тус ажахын гансал отделенидэ хэрэглэгдэдэгынь гайхалтай. «Оньhожоруулагдаhан звенонуудта 100—200 центнер хүрэтэр hүринүүд бодхогдоно, тиигээд шарга дээрэ hүрилхэ аргатүй» гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд хөөрэлдэнэ. Ужам сабшалантай газарта томо сомоонууд табигдаашье hаа, гансахан Дабаата, Амгалантада бэшэ, харин ондоо газарта шаргануудые олоор бэлдэжэ болохо байгаа.

Ондоо талаарнь харахада, оньhожоруулагдаhан звенонуудай бодхожо байhан томо hүринүүд бороо хура орожо байхада hаалта болоно. Нэгэ газарта эхилэгдээд, тэрэнь дүүргэгдэжэ, хүсэд нюруулагдангүй, аадарта сохюулжархиха ушар үзэгдэнэ. Энээнэй хажуугаар үбhэ нотооной тармагдамсаар баалнуудай суглуулагдажа hүрилэгдэхэ аргагүй байбал, олон хүнэй хүсөөр hайн бухалнуудые табилсажа болохо байна. Тиигэбэл үбhэн гутажа муудахагүй hэн. Иимэ хүдэлмэри ябуулагдадаггүйhөө боложо, тармагдажа абтаhан хэдэн зуугаад гектарай үбhэн бороодо сохюулжа, саг соогоо hүрилэгдэнтүй үлэшэнэ.

Үшөө юу хэлэлтэйб? Үбhэндэ ябажа байhан зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри хангалтагүй. Тэжээл бэлэдхэлтын үедэ ажаллаhан зон ямараар урмашуулагдахаб, ямар түлөөhэ абахаб — эдэ асуудалнууд ажалшадта hайса ойлгуулагдаагүй. Огторгойдо шалтаг баригдаад, мүрысөөнэй дүншье гаргагдадаггүй байна.

— Урдань үбhэндэ ябагшадта шагнал үгэжэ байтаад урмашуулагдадаг бэлэй. Мүнөө жэлдэ аниргүй,— гэжэ Дабаатын үбhэшэд хөөрэлдэнэ hэн. Совхозой партийна комитедэй зүгhөө хүнэй ябажа, ажалай дүн гаргажа байдаггүй хада тиигэжэ хэлсэнэ ха юм.

«Наран гарабал, үбhэн хуряагданал бээзэ» гэhэн hанаалтай хүтэлбэрилэгшэд энэ совхоздо бии ха. Саг хүлеэхэгүй ха юм. Иигээд үбhэнэй дүүрээгүй байтар таряа хуряалга эхилхэнь. Тэжээл бэлэдхэлые хүсэндэнь ябуулаагүй hаа, луговодуудай оролдожо ургууhан энэ ехэ үбhэн хүсэд хуряагдангүй хосорходоо магад. Энээн тушаа совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй бодохо сагынь болоо.

Т. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

БУРЯАДАЙ ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ III СЪЕЗД

Буряадай АССР-эй совет журналистнуудай холбооной ээлжээтэ III-дахи съезд үсэгэлдэр боложо дүүрэбэ. Тус съездэ 82 делегат, хамтадаа 100 шахуу хүн хабаадаа. Тэдэнэй үзэмжэдэ иимэ асуудалнууд табигдажа, зүбшэн хэлсэгдэбэ.

1. Журналистнуудай холбооной правлениин ажал ябуулгын тоосоото элидхэл.
2. Шалгалтын комиссиин тоосоон.
3. Шэнэ правлени ба шалгалтын комисси hунгалга.
4. СССР-эй II-дохи съездэ ябаха делегадуудые hунгалга.

Хэлсэгдэхэ зүйлнүүдэй баталагдаhанай hүүлээр, Буряадай АССР-эй журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Ц. О. Очиров тоосоото элидхэл хэээ.

Шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлые тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр **Г. Г. Субботин** хэбэ. Тэрэшэлэн мандатна комиссиин элидхэл нүхэр **Ц. Н. Дугаров** хэhэн байна.

Тоосоото элидхэлнүүд тушаа нүхэр **Натаев П. Л.**, «Баргажанай үнэн» газетын редактор, **Цырендоржиев С. С.**, «Буряадай залуушуул» газетын редакторай орлогшо, **Цыремпилон Д. Ц.**, Буряадай номой хэблэлэй редактор, **Машкинов Б. М.**, Түнхэнэй «Саяны» газетын харюусалгата секретарь, **Пузанов А. М.**, Шэтын «Забайкальский рабочий» газетын редактор, **Андохинов А. А.**, «Коммунизмын туяа» газетын редактор, **Дамдинов Н. Г.**, Буряадай уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ, **Степанов Е. П.**, Буряадай радио ба телевидениин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, **Яковлева Е. И.**, Эрхүүгэй «Восточно-Сибирская правда» газетын редактор, **Рабдано Б. Р.** «Агын үнэн» газетын редактор, уран зохёолшо **Дамдинжапов Ц. Ж.-Б.**, гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Съездын түгэлсхэлдэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **А. У. Модогоев** дэлгэрэнгы үгэ хэлэhэн байна.

Съездэ хабаадагшад шэнэ правлени ба шалгалтын комиссие hунгаа. Мүн СССР-эй журналистнуудай II съездэ делегадуудаар нүхэд **Ц. О. Очиров, А. И. Громова** гэгшэд hунгагдаа.

Удаань эдэбхитэй журналистнуудта Хүндэлэлэй грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Зураг дээрэ: Буряадай журналистнуудай холбооной III-дахи съездын делегадууд Д. Цыренов (Түнхэн), Л. Хайдуров (Улаан-Үдэ), Г. Громов (Бэшүүр).

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ ОРОЛДОСОТОЙГООР ШУДАЛХА

Партийна гэгээрэлэй һуралсалай шэнэ жэлэй эхилэлгэдэ

Марксистско-ленинскэ теоридо XXIII съезд ехэ анхарал хандуулан, тэрэниие саашадань творческоор хүгжөөхэ хэрэгтэй тон шухала байһаниие тэмдэглэһэн байна. Үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлгын зорилгонууд хадаа кадрнуудай, нэн түрүүндэ коммунистнуудай марксистско-ленинскэ теори шудалалгада саг үргэлжын анхарал табихые партийна организациһаа эринэ. Ажахын болон соёл гэгээрэлэй байгуулалтын баян дүй дүршэлые теоретическээр ойлгон, шадажа хэрэглээгүйдөө, тэсэбэри ехэтэйгээр политическэ һуралсалда хабаадаагүйдөө манай кадрнууд ажал ябуулгадаа амжалта туйлажа шадахагүй байна. Хэрбээ марксистско-ленинскэ теори шудалха хэрэгтэ коммунист һанаа амарханаар хандадаг байбал, коммунис үзэл суртал тоохоёо болидогынь зайлашагүй, тэрэнэй саашадаа ургаха, хүмүүжэхэ аргынь мухардадаг, ажал хэрэг дээрэнь ехэ алдуу эндүүгэй гарадаг байһые бодото ажабайдал эли тодоор харуулanхай. Марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталда саг үргэлжэ түшэглэн, имагтал революционно теори шудалаа һаа, коммунист бүхэн парти болон арадайнгаа үмэнэхи өөрынгөө уялгые амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадаха бшуу.

Коммунистнууд болон бүхы ажалшадай марксистско-ленинскэ һуралсал эмхидхэхэ талаар партимнай баян дүршэлтэй болоһон. Ажабайдалай хүгжэлтэтэй адли ябахын, үе сагай, коммунис байгуулалтын зорилгонуудай эрилтэдэ тааранги байлгахын тула партимнай хамаг эрхим һайн юумыень гамтайгаар үлөөн, политическэ гэгээрэл саг үргэлжэ шэнэдхэн хубилгана.

Һуралсалай үнгэрһэн жэлдэ партийна гэгээрэл үндэһөөрөө хубилагдаһан байна. Энэ һуралсал өөрын хараа нэглэтэй болоһо, тэрэнэй теоретическэ хэмжээнь дээшэлээ. Партийна һуралсалай талаар тогтоониджоон гурим байгуулагдажа эхилээ. Хэдэн жэлэй туршада политическэ гэгээрэлэй һуралсалай гурбадахи нэгэ хубинь КПСС-эй түүхэ, политическэ экономи, философи, научна коммунизмын үндэһэ һуури шудалдаг байһан. Мүнөө коммунистнуудай үзэл сурталай талаар һуралсалда гол анхарал хандуулагдана. Энэ ушар марксистско-ленинскэ удха түгэлдэр һуралсал эмхидхэхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай эрилтэдэ харюусана. Тиимэ һуралсал коммунист түгэс этигэлтэй, эзлан сэхэ үзэл бодолтой, партийна дайсантай габшагай ба эдэбхи үүсхэлтэй болохо хэрэгтэ партиин гэшүүн бүхэндэ туһалха байна. Политическэ гэгээрэлдэхи эхэ залгамжалга ба саашадаа хэлбэришэгүйгөөр үргэлжэлүүлхэ ёһо заншал һуралсалай шэнэ гуримда гүйсэд бэелүүлэгдэнэ. Иимэ ёһо гурим коммунистнуудай үзэл бодолой талаар саг үргэлжэ ургалтые, һуралсалай гол шатануудые (эхин, дунда, дээдэ) [illegible] мын талаар эрдэм болбосоролоо хододоо дээшэлүүлхэ ябадал хангаха байна.

Эхин шатын һуралсалда эхин политһургуулинууд һайн гэжэ мэдэрэгдээ. Дунда шатын гол формо — марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулинууд үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Урдань марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалһан, теориин талаар бүри гүнзэгы эрдэмтэй болохые оролдодог олон коммунистнууд өөһэдынгөө һуралсалда дээдэ шатын марксизм-ленинизмын университедүүд болон партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулинуудые шэлэһэн байха юм.

Үнгэрһэн жэлдэ партийна һуралсалда хабаадаһан 13 миллион 860 мянган хүнэй 4 миллион 700 мянга шахуу коммунист болон партийна бэшэ эдэбхитэд эхин шатын һуралсалда эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлээ, хоёр миллион 700 мянга шахуунь — марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулинуудта, гурба миллионһоо дээшэнь дээдэ шатын элдэб формонуудта һуралсаа. Коммунистнуудтай хамта нэгэ хахад миллионһоо дээшэ комсомолшууд болон партийнабэшэ хүнүүд партийна гэгээрэлэй һуралсалда хабаадажа, өөһэдынгөө политическэ эрдэм дээшэлүүлээ.

Мүнөө үе сагай эгээл шухала теоретическэ болон практическа асуудалнуудые ленинскэ ёһоор хаража үзэһэн КПСС-эй XXIII съездын материалнууд ехээр һонирхогдоно.

Кадрнуудай үзэл бодолой хатуужалда партийна һуралсалай шэнэ эмхидхэл дабшалтын ехэ алхам боложо үгөө, тэрэниие партийна комитедүүд, бүхы коммунистнууд һайшаан дэмжэнэ. Энэ һуралсал хадаа коммунист бүхэнэй өөрынь дура хүсэл, бэлэдхэлэйнь хэмжээе анхаралда абан, тэрэнэй марксистско-ленинскэ теори, коммунизм байгуулалгын шухала асуудалнуудые һайнаар шудалха, өөрынгөө үзэл сурталые үргэдхэхэ талаар партиин гэшүүн болон кандидадуудай хэдэг хүдэлмэриие нарин нягтаар шалгаха арга олгоо.

Коммунистнуудай политическэ һуралсал ёһотой һайнаар эмхидхэхэ, тиихэдэ марксистско-ленинскэ теоридо үнэн сэхээр, творческоор хандаха, политическэ ном шудалхадаа бэеэ даагаад хүдэлмэрилхэ дүршэл бии болгохо талаар олохон партийна организаци, пропагандистнууд ехэхэн хүдэлмэри хэһэн гээшэ. Хүтэлбэрилхы кадрнуудай марксистско-ленинскэ эрдэм һургуули һайжаруулаа. Гол шухала асуудалнууд болон методическа семинарнуудта һуралсадаг олохон хүдэлмэришэд теоретическэ һайн бэлэдхэл абана.

• Түбэй болон нютагай олохон журнал ба газетэнүүд, радио болон телевидени коммунистнуудай политическэ һуралсал эмхидхэхэ талаар партийна комитедүүдтэ горитой туһаламжа үзүүлээ.

Тэрэшэлэн партийна комитедүүд хүн зоной дунда ниитэ политическэ пропаганда үргэнөөр дэлгэрүүлхын тула тусхай хэмжээ абаһан, энэ шухала хэрэгые хинан шалгажа, хүтэлбэрилжэ гараа. Үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ республика, хизаар болон областьнуудта 16 мянганһаа дээшэ арадай соёл гэгээрэлэй, техническэ дэбжэлтын, экономическэ эрдэмэй, научна атеизмын ба бусад университедүүд хүдэлмэрилһэн байна. Коммунис ажалай һургуулинуудта хэдэн миллион ажалшад һуралсаа. «Знание» бүлгэмэй, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай байгуулһан олон тоото лекторинууд теоретическэ, политическэ, естественно-научна темээр лекцинүүдые шагнаа. Эдэ бүгэдэ олониитэ ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ, тэдэнэй марксистско-ленинскэ үзэл бодолоо хүгжөөлгэдэ туһалаа.

Һуралсалай жэл дүүрээ. Гэбэшье партийна һуралсалда һайшаалтай амжалтанууд туйлагдаашье һаа, бага бэшэ бэрхэшээл, дутагдалнууд байгаа гэжэ тэрэнэй үрэ дүн харуулһан байна. Гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, коммунистнуудай һуралсалда КПСС-эй ЦК-гай табижа байһан эрилтэ, һуралсалай шанар гүйсэд хангагдаагүй байһан. Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха эхин политһургуулинуудта теоретическэ гол асуудалнуудые гүнзэгы ёһо тэдыгээр шудалаагүй һураһан гээшэ. Марксизм-ленинизмын үндэһэн зохёолнуудые бэеэ даагаад шудалхада анхарал хангалтагүй табигдаа. Зарим пропагандистнуудай марксизм-ленинизмын үндэһэн литератураар хэшээлнүүдтэе харилсаагүй байһан гэхэ.

Эхин политһургуулинууд ба марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулинуудые эмхидхэлгэдэ ехэ дутагдалнууд гаргагдаа. Зарим ушарнуудта һуралсалай ба бэлэдхэлгын асуудалнууд һуралсагшадта оруулагдаһан байна. Энэ ушар пропагандистнуудай ажалда түбэг таталга, һуралсагшадай зориг мохоодхоно. Партийна комитет ба эхин организацинууд булта һуралсалай ямар аша гүнзэгыгөөр пропагандистнуудай ба методическа һайн мэргэжэлтэй хүсэд коммунистнуудай урда ехэ эрилтэ табидаггүй байна.

Мүнөө һуралсалай үнгэрһэн жэлэй үрэ дүн гүнзэгыгөөр хаража, хүдэлмэридөө туйлаһан дүй дүршэл, таргаһан алдуу эндүү ба дутагдалнуудаа анхаралдаа абажа, саашадаа политическэ һуралсалай удха ба нүлөөе дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалха хэрэгтэй.

Гол шухалань юуб гэхэдэ, **партийна һуралсалай шэнэ гурим бэхижүүлхэ, мүнөө үе сагай гол асуудал ба коммунис байгуулалтын бодото хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор бүхы коммунистнуудай марксистско-ленинскэ теори гүнзэгыгөөр шудалхын тула бүхы арга боломжонуудые дүүрэн хэрэглэхэ шухала.** Партиин түүхэ, политическэ экономи, философи, научна коммунизм, бусад гол шухала асуудалнуудые шудалалга хадаа КПСС-эй XXIII съездын табиһан теоретическэ ба бодото асуудалнуудтай зохилдуулагдан, гүнзэгы удхатайгаар ойлгогдохо ёһотой.

Мүнөө сагай ушар байдал, общественэ хүгжэлтын, жама ёһые гүнзэгыгөөр ухамайлан тайлбарилха, парти ба Совет правительствын политикые зүбөөр ойлгожо абаха хэрэгтэнь партийна һуралсал коммунистнуудта туһалха үүргэтэй. Теоретическэ һуралсалые юрын ном уншалга, тэрээн соо хэлэгдэһэн юумые хубхай дабталга болгожо огто болохогүй. Теоретическэ эрдэмээ үргэдхэн, марксизм-ленинизмые шудалха хэрэг хадаа партиин политика, тэрэнэй шиидхэбэринүүдые бодото байдал дээрэ бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ, ажал ябуулгада үнэн сэдьхэлһээ эрмэлзэжэ ябахаар коммунист бүхэниие хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Ажалай талаар шэнэ үүсхэл гаргаха, юумэндээ гамтайгаар хандаха ба ниитын баялигые арьбадхаха тушаа хүн бүхэнэй һаналаа табилга, шанга журам ба эмхи гурим, совет патриотизмын мэдэрэл, арадуудай хани барисаан, буржуазна үзэл бодолтой эбсэшэгүй байлга — коммунистнуудай эдэ бүхы шанар шэнжые хүгжөөлгэ тон шухала туйлалта болоно. Эдэ шэнжэ шанарай туйлалтаар пропагандистска, ниитэ политическэ хүдэлмэриин аша үрэ тодорхойлогдодог гээшэ.

Номой һургаалһаа бодото байдалай, ажабайдалай гүн руу шармайха, дэлисэ ехэтэйгээр ухамайлан бодохо ба зориһоноо бэелүүлхэ гээшэ партийна һуралсалай үндэһэн зорилго болоно. Иимэл хадань үзэл сурталай бүхы хүдэлмэриие ажабайдалтай, коммунис байгуулалтын бодото хэрэгүүдтэй нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн эрилтэ парти табина.

Совет хүнэй ажалтай, тэрэнэй политическэ хүмүүжэлгэтэй таһаршагүй холбоотой асуудалнууд манай кадрнууд болон интеллигенцин анхаралаа ехээр хандуулдаг болохые ажабайдал эринэ. Семинарнуудай хэшээл дээрэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ хадаа манай хүмүүжүүлгын ажалай бодото хэрэгые гүнзэгыгөөр ойлгохо, тэрэниие һайжаруулха талаар тодорхой арга замуудые хамтаараа олохо хэрэгтэ туһалха ёһотой. •

Ойрын жэлнүүдэй туршада коммунист бүхэнэй теоретическэ эрдэмээ горитойгоор үргэдхэн, политическэ һургуулитай болохын тула өөрынгөө хүсэл ба бэлэдхэлдэ тааруу предмет, һуралсалай гурим шэлэхэ арга боломжо мүнөө дүүрэн бии. Иимэ болоод байхада коммунистһаа өөрэһэнь, тэрэнэй һуралсалаа ямараар эмхидхэхэ, һуралсалдаа үнэн сэхээр ехэтэй байхаһаа ехэ юумэн дулдыдаха болоно.

Бэеэ даагаад ном шудалха гээшэ коммунистнуудай политическэ һуралсалай гол арга байха ёһотой. Хэшээлнүүдэй эмхидхэгдэмэл формонууд — һургуули, семинар, хөөрэлдөө эмхидхэлгэ болон бусад — һуралсалда, политическэ талаар бэеэ дангяар һураха хэрэгтэ туһалха үүргэтэй. Һуралсалай тэдэ формонууд бэеэ даагаад хүдэлмэрилхэ үедэ шудалагдаһан материалай хэр зүбөөр, гүнзэгыгөөр ойлгогдоһые гол түлэб шалгаха, һанамжа, дурадхалаа дамжуулан абалсаха хэрэгтэ зорюулагдаһан байна. Һүүлэй һүүлдэ һуралсалай амжалта юугээр тодорхойлогдодог бэ гэхэдэ, теори хэр гүнзэгыгөөр шудалһанаар, политическэ литература ба марксизм-ленинизмын үндэһэн зохёолнуудые уншаһанаар тодорхойлогдоно. Партийна комитедүүд марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуули ба эхин политһургуулинуудай хэзээ, хэды дахин үнгэргэхэ тухай асуудал шиидхэхэдээ нэн түрүүн дээрэ дурсагдаһан эрилтэнүүдһээ үндэһэлхэ болоно.

Үнгэрһэн жэлдэ партийна һуралсалай хүнүүдтэ зорюулагдаһан тусхай ном, һуралсалай бусад туһаламжын үгы байһан дээрэһээ зарим бэрхэшээл тохёолдоһон гээшэ. Зохихо хэмжээнэй абтаһанай ашаар байдалнай заһаржа эхилээ. Партийна һуралсалай бүхы шатануудта хэрэгтэй учебнигүүд болон һуралсалай туһаламжа (В. И. Ленинэй биографиин хуряангы очерк, «Политическэ эрдэмэй үндэһэ һуури», «КПСС-эй түүхын очеркнууд», «Философско эрдэмэй үндэһэ һуури», «Философиин эхин курс», «Хуряангы политическэ экономи», хрестоматинууд, методическа ба харуулан ойлгуулха туһаламжанууд) хэблэлһээ гаража байна. Эдэ номуудые партийна организацинууд һуралсалай жэлэй эхилтэр абаха юм. Ниитэ-политическэ журналнууд теоретическэ консультаци, методикын зүбшэлнүүдые ходо толилжо байха. Мүнөө хэблэлһээ гаража байһан хрестоматинууд бэеэ даагаад һурагшадта ехэ туһаламжа болохо зэргэтэй. Эхин политһургуули ба марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулинуудта һурагшадай программа соо заагдаһан марксизм-ленинизмын үндэһэн зохёолнууд оруулагданхай.

Эхин политһургуулинуудай программа һуралсалай хоёр жэлдэ зохёогдобо. Һуралсалай энэ шатада хэрбээ хэрэгтэй болоо һаань, партиин нютагай организацинуудай шиидхэбэреэр программа соо заагдаһан материал шудалха болзор хубилгагдажа болохо юм. Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулиин һуралсалай түсэб дүрбэн жэлдэ табигданхай. Городууд болон районуудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй һургуулинуудта һуралсалайнь болзор хэдэн ондоо: дээдэ эрдэмтэй коммунистнуудта — дүрбэн жэл. Марксизм-ленинизмын университедүүдтэ һуралсалайнь болзор, хэшээлэйнь хэды дахин үнгэргэгдэхэ гурим тэрэл зангаараа үлөөгдэбэ.

Һуралсалай түсэб болон программануудые хубилгаха, һайжаруулха хэрэгтэй байһаниие нёдондо жэлэй дүй дүршэл харуулба. Нютагай партийна комитедүүдэй хабаадалгатайгаар нимэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. **Эхин политһургуулинуудта** хоёр предмет шудалагдаха: политическэ эрдэмэй үндэһэ һуури ба В. И. Ленинэй биографи. **Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулиин** һуралсалай түсэбтэ КПСС-эй түүхэ, политическэ экономи, марксистско-ленинскэ философи шудалагдахаар юруулагданхай. Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулиин һуралсалай түсэб дотор хубилалта бии: партиин түүхэ, политическэ экономи шудалалгада саг нэмээгдээ, һуралсалай сагай горитойхон хубинь хэшээлэй ээлжээтэ темээр хөөрэлдөө үнгэргэхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Партийна һуралсалай дээдэ шатада марксизм-ленинизмын университедүүдэй һуралсалай урдань байһан түсэб хуушаараа үлөөгдэбэ. Гэхэтэй хамта партийно-ажахын эдэбхитэдэй город болон районой һургуулинуудта һуралсалай хоёр ондоо түсэб тодорхойлогдонхой: дээдэ һургуулитай коммунистнуудта марксизм-ленинизмын университедүүдтэ партийно-ажахын эдэбхитэдэй һурадаг факультедүүдэй түсэб болон программаар хүдэлмэрилхые дурадхагдана, тиихэдэ дунда һургуулитай коммунистнуудта — КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи заочно ВПШ-гай түсэб болон программаар.

Һуралсалай түсэб болон программа мүнөө толилогдонхой. Үшөө тиихэдэ аминдаа хэблэгдэнэ.

Эхин политһургуулинуудта, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха һургуулида элдэб шалтагаанаар һуралсажа шадахагүй коммунистнууд партийна организацинуудта бии гээшэ. Тэдээн сооһоо политһуралсалай эхин шатын һуралсалай программада орохо али нэгэн предмет шудалха дуратай хүнүүдэй байгаа һаа, тэдэндэ В. И. Ленинэй биографи, политическэ эрдэмэй үндэһэ һуури, обществоведени шудалхыень һуралсалайнь түсэбтэй зохилдуулан дурадхаха. Дунда шатын һуралсалда хабаадаха дуратай коммунистнууд КПСС-эй түүхэ, политическэ экономи, марксистско-ленинскэ философи, научна коммунизмын үндэһэ һуури, коммунис хүмүүжүүлгын асуудалнууд гэхэ мэтэнүүдэй али нэгые шэлэжэ абаад, бэеэ даагаад һуралсаха эрхэтэй.

Һуралсалай дээдэ шатада һайшаагдаһан бэеэ даагаад һураха формонууд-теоретическэ асуудалнуудай ба методологическа семинарнууд коммунистнуудай үмэнэ ехэ арга боломжо нээжэ үгэнэ. Һуралсалай энэшье жэлдэ партиин түүхын, политическэ экономиин, диалектическэ ба историческа материализмын, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалхын тула бэлэдхэл һайнтай хүнүүдые семинарнуудта нэгэдхэн бүридхэхэ хэрэгые бүхы аргаар һайшаан дэмжэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй ЦК-гай 1965 оной сентябриин Пленумэй шиидхэбэреэр бэелүүлэгдэжэ байһан ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ гурим хадаа хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ экономическа теори, үйлэдбэриин эмхидхэл болон хүтэлбэрилгын асуудалнуудые гүнзэгыгөөр мэдэхэ эрилтэ табина. Партийна комитедүүд саашадаашье ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудай экономическа һуралсалай хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарал табижа байха уялгатай. Экономическа һуралсалые хүдэлмэришэд, колхознигууд, үйлэдбэриин мэргэжэлтэдэй өөһэдынь шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ талаар хэдэг бүхы ажалайнь бодото хуби болгохые оролдохо шухала. Хамагай түрүүн предприятинуудай ажахын, министерство болон ведомствонуудай хүтэлбэрилэгшэд тэрэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулха ёһотой.

Партийна гэгээрэлдэ радио, телевидениин үүргэ дээшэлүүлхэ шухала. Һуралсалай тусхай дамжуулга хэхэ талаар нёдондоной дүй дүршэл анхаралдаа абажа, аша туһатай энэ хэрэгые мүнөөнһөө эмхидхэжэ орохо хэрэгтэй.

Залуушуулые үзэл сурталай, политическэ талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри шангадхаха тухай КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэри бэелүүлэн, партийна комитедүүд **комсомолшуудай политическэ һуралсалай эмхидхэл ба удха шанарта анхаралаа ехээр табиха,** залуушуулые нэн түрүүн юрэнхы эрдэмэй үдэшын һургуулинуудта, дунда болон дээдэ һургуулинуудай үдэшын, заочно һуралсалда хабаадуулха талаар комсомолой организацинуудта туһалха уялгатай. Партийна гэгээрэлэй элдэб һуралсалда хабаадаха дуратай комсомолшуудые һайшаан дэмжэхэ. Эхилхээе байһан һуралсалай жэлдэ ВЛКСМ-эй ЦК залуушуулай политическэ һуралсалай тогтууритай гурим хэрэглэхые дурадхаа. «КПСС-эй түүхээр хөөрэлдөөн», «Кругозор» гэжэ кружогуудта, мүн залуу марксистын университедүүдтэ, теориин зарим асуудал шудалха семинарнуудта марксизм-ленинизмын эхин курс шудалагдаха байна. Комсомолой политическэ гэгээрэлэй хүдэлмэридэ партийна комитедүүд дүй дүршэл ехэтэй, хүндэтэй пропагандистнуудые томилхо, тэдэниие саг соонь бэлэдхэхэ, эрдэм һургуулииень дээшэлүүлхэ хэмжээ абаха, политическэ гэгээрэлэй байшан, кабинедүүдтэ комсомолой һуралсалаар методическа соведүүдые байгуулха болоно.

Партийна һуралсалай гуримые саашадань һайжаруулха, коммунистнууд болон бүхы сэрэгшэдэй үзэл бодолой хатуужалда тус һуралсалай үүргые дээшэлүүлхэ тушаа, дайшалхы бэлэдхэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ, сэрэгэй журам бэхижүүлхэ, сэрэгшэдэй һэрэглэн ба дайшалхы хэзээдэ бэлэн байлгые дээшэлүүлхэ талаар политорганууд, партийна организацинууд нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абажа байна.

Һуралсалай үнгэрһэн жэлдэ **пропагандистнуудай кадрнуудай зэргэдэ шанарай талаар ехэхэн хубилалта** болоо. Партийна, советскэ, научна олон хүдэлмэрилэгшэд, дээдэ, дунда һургуулинуудай багшанар пропагандистска хүдэлмэридэ хабаадуулагдаа һэн. Пропагандистнуудай өөһэдынь эрдэм болбосоролой хэмжээн дээшэлээ.

Олон хүнүүдэй, илангаяа политһургуулинуудта түрүүшынхее һуралсажа эхилһэн нүхэдэй ном үзэлгэ дээрэ дүй дүршэлөөр бага байдаг ушарые анхаралдаа абаха хэрэгтэй. Политһуралсалда хабаадагшадые бэеэ даагаад политическэ литература хэрэглэхэ, марксизм-ленинизмын үндэһэн зохёолнуудые шудалха, уншаһан юумэеэ гүнзэгыгөөр ойлгожо абаха хэрэгтэ һургаха гэжэ пропагандистын түрүүшын ээлжээнэй уялга мүн. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула пропагандист Ленинэй теоретическэ заабарида нягта ханаар хандаха талаар жэшээ харуулха, В. И. Ленинэй зохёолнуудые гүнзэгы һайнаар мэдэхэ, марксизм-ленинизм шудалжа байһан хүнүүдтэ өөрынгөө эрдэм дамжуулан үгэжэ шадаха ёһотой. Партийна комитедүүд пропагандистнуудта мэргэжэлэй талаар һайн туһаламжа хүргэхэ, тэдэнэй теоретическэ бэлэдхэлээ, методическа шадабаряа дээшэлүүлхэ тушаа анхарал табиха, аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхын тула тэдэндэ бүхы арга боломжо байгуулха байна.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэн, пропагандистнуудай кадрнуудые һургаха, мэргэжэл шадабарииень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зунай сагые гүйсэд хэрэглэхэ, бүхы һургуули, семинар, партийна һуралсалай бусад формонуудые мэргэжэл һайнтай пропагандистнуудаар хангахын тула хэмжээ абаха — партийна бүхы организацинуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно. Марксизм-ленинизмын университедүүдтэ, курсануудта пропагандистнуудые һурган бэлэдхэхэ талаар хүдэлмэри эдэбхи ехэтэйгээр ябуулхые эригдэнэ.

Хүдөө нютагуудта хүдэлмэрилхэ пропагандистнуудые бэлдэхэ зорилгоор зарим партийна комитедүүд пропагандистнуудай нэгэ-хоёр жэлэй курсануудые эмхидхэнэ. Тэдэ курсануудай һуралсалай программада теоретическэ гол асуудалнууд, партийна пропагандын методикын асуудалаар лекци уншалга, тэрэшэлэн һуралсалай сессинүүдэй хоорондо бэеэ даагаад хүдэлмэрилхэ даалгабари оруулагдана.

Пропагандистнуудые урмашуулха дүршэлые бүхы хэмжээгээр һайшаан дэмжэмээр. Ажалдаа онсо шалгарһан пропагандистнуудые Хүндэлэлэй грамотаар шагнадаг, Хүндэлэлэй самбар болон дэбтэртэ бэшэдэг, «Соёл гэгээрэлэй габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөөдэг, үнэтэ бэлэг болон путёвкоор шагнадаг партийна организацинуудай дүй дүршэлые һайшаан дэмжэхэ шухала. Манай пропагандистнууд — партиин алтан фонд, тэдэнэр үндэр сэгнэлтэдэ, олониитын һайшаалда хүртэхэ дүүрэн эрхэтэй.

Политическэ гэгээрэлэй байшан ба кабинедүүдэй хүдэлмэриие саашадаа һайжаруулха, шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй. Мүнөө методикын тодорхой асуудалнуудые шэнжэлэн харалгада, һуралсалай түсэбэй тусхай темэнүүдээр хэшээл үнгэргэлгые нүлөө ехэтэй болгохо, пропагандистска хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл согсолхо ба дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ консультантнуудай анхарал хандуулха тон шухала.

Коммунистнуудай партийна һуралсалда анхарал ехээр хандуулдаг болоһон дээрэһээ **ажалшадай дунда ябуулагдаха ниитэ ойлгууламжын хүдэлмэриин** түлөө партийна организацинуудай харюусалга доошолхо ёһогүй. Бодото байдал дээрэ туйлагдажа, олоной дунда һайшаагдаһан, ажалшадта һонирхогдодог бүхы һайн юумэнүүдые шэлэн үлөөжэ, саашадань хүгжөөхэ гээшэ айхабтар шухала бшуу. Эдэ бүгэдэ нэн түрүүн коммунис ажалай ба коммунис хүмүүжүүлгын һургуулинуудта, соёл гэгээрэлэй ба ниитэ-политическэ эрдэмэй, техническэ дэбжэлтын арадай университедүүдтэ, лектори, кинолектори, тематическа үдэшэ ба ойлгууламжын хүдэлмэриин бусад формонуудта хабаатай. Аман үгын ба хэблэлэй пропаганда үргэдхэн, XXIII съездын материалнуудаар, мүнөө сагай теоретическэ гол шухала асуудалнуудаар, коммунис байгуулалтын теори ба бодото хэрэгүүдэй, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй шухала асуудалнуудаар ходо лекци, элидхэл, хөөрэлдөө үнгэргэхэ хэрэгтэй. Түбэй болон нютагай хэблэл, радио болон телевидениидэ пропагандистнуудай хүдэлмэриин һайшаалтай дүй дүршэл шадажа хэрэглэхэ шухала.

Мүнөө ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, **коммунистнуудай политическэ һуралсалай хүтэлбэрилгые партийна комитедүүдэй зүгһөө бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхын тула** партийна һуралсалай эмхидхэл болон удха шанарта хабаатай бүхы асуудалнуудые ходо анхаралтайгаар хараха хэрэг болоно. Партийна комитедүүд болон эхин организацинууд политһуралсалда хабаадагшадай хүсэл эрмэлзэл ба эрилтэ хэрэглэмжые, тэдэнэй ажалда ямар бэрхэшээлэй тохёолдодогые ходо шэнжэлжэ байха, партийна һуралсалай удха болон теоретическэ талые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ходо хандуулжа байха үүргэтэй.

Партийна гэгээрэлэй үнгэрһэн жэлэй дүн ба һуралсалай шэнэ жэлдэ табигдаһан зорилгонууд партийна организацинуудта хаража үзэгдэхэ болоно. Һуралсалай шэнэ жэлые эмхитэй гуримтайгаар эхилхэ, партийна һуралсалай бүхы шатада хэшээлнүүдэйнь удха болон теоретическэ хэмжээень саашадань дээшэлүүлхэ талаар хаа хаанагүй тодорхой хэмжээн хараалагдан, бэелүүлэгдэхэ байна.

Партиин гэшүүдэй марксистско-ленинскэ һуралсалые эрид шууд һайжаруулга — партийна организацинуудай шухалын шухала зорилго мүн гэжэ КПСС-эй XXIII съезд тодорхойлһон байна. Энэ зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхэ, партийна һуралсал, совет хүнүүдэй коммунис хүмүүжүүлгэ ба гэгээрэлые саг үргэлжэ шэнэдхэн һайжаруулха партийна бүхы комитедүүдэй, бүхы организацинуудай түрүүшын ээлжээнэй уялга ба анхарха хэрэг мүн.

(**«Правда» газетэһээ абтаһан статья**).

ЛАТВИИН АССР. Броценскэ цемент-шиферэй комби[нат]... коллектив Малиин Республикын захилые болзорһоо урид ... гээ. Мүнөө Кубын захил дүүр[г]эжэ байна. Эдэнэй бүтээн ... һан продукци дэлхэйн 13 гүрэндэ эльгээгдэдэг, һайн ... тайда тоологдодог.

Тусхай пеэшэнэй машинист Карлис Гутманс (баруун га[р]...) тэрэнэй туһалагша Юрий Балцерс гэгшэд энэ захил... жалтатайгаар дүүргэжэ байна.

ТАСС-ай фотохрон[ика].

Шахтёрнуудай үдэрые угтуула[н]

ДАЛИТА АЖАЛАЙ ДАРДАМ ХАР...

Абарга баатар экскаватор хүрин улаан шорой тооһо үрхирүүлэн, заанай һоёодол шүдэнүүдтэй зантагар томо шанагаяа огсом мунхдуугаар угзарасгаагаад, хара алтые хомхой гэгшээр үмхэжэ, арбан тоннын самсаал дээрэ тээнэ. Үнишье болонгүй үнөөхи самсаалнай хахама-сасама хара утаа бушхуулһаар, Буряадаймнай кочегаркын гуламта руу дүнгинэсэ табилуулшана.

Буха бүдүүн буйволнуудай дүрэ түхэл духа дундаа гамгалжархиһан мантан томо КРАЗ—МАЗ-ууд нэмэл аргаар нүүрһэ малтан абадаг Холбоолжоной уурхай руу хойно хойноһоо табилуулнад.

— Ай даа, техникэл байна даа! Хэдэн зуун хүнэй хара хүлһөө гаргаха тооной хаяха шоройе ямар соморхоноор дэгээдэн дүнгэжэрхинэ гээшэб,—гэжэ хэнэйшьеб гайхашаа барахада, хажуудамнай байһан үнөөхи экскаваторайнай машинист:

— Энэмнай үшөөл ээлтэй юм ааб даа. Би нёдондо Черемхово хото руу түрүүшүүлэй слётдо ошоходоо, тэрэнэйшье удаа эрхим дүй дүршэлөө халан абалсаха зүблөөндэ Рачихинск хото руу уригдахалаа, газар дээгүүр, доогуурше һайса ябаа гээшэ һэм. Тиихэдээ яһала һайн, туһатай олон юумэ ойлгожо абаа бэлэйб. Техникын һонин гээшэ одоод тэндэ...—гэжэ ехэл сэдьхэлээ хананглар хэлээд, экскаваторайнгаа эршэ хүсые шангадхан дэмээбэ. Тиихэлээрнь газар дорьбоһондоо гээд, абарга шанага удхуурынь нүүрһэнэй баян хэбтэшые угзаран үмхэнэ.

Энэмнай Галуута-Нуурай шахтоуправлениин карьернэ участогай бригадир-машинист Петр Васильевич Балалаешников гээшэл даа. Хүрьһэтэ алтан дэлхэй дээрэ эгсэ гушан табанайнгаа жабхалантa һайхан үе сагые үзэжэ ябаашье һаа, яһалахан нэрэ һэтэртэй, ямба хүндэтэй болоһон хүн. «Адуун сооһоо эмниг түрэдэг, арад сооһоо баатар түрэдэг» гэһэн сэсэн үгэ бии агша. Мүнөөдөө энэ баатарнай үбсүүн дээрээ Алтан одо сасуулаашьегүй бол, эрэлхэг габьяагай үндэр һайхан замаар урагшаа зорин шармайна.

Наһан соогоошье мартахагүйл хаб даа гэхээр нангин дурасхаалта, үнэхөөрөө сэдьхэл зүрхэ доһолгомо үе сагууд Петр Васильевичын ажабайдалда үсөөн бэшэ тудалдаа. Бүри һаяхан тэрээндэ —«Шахтёрой алдар солын» кавалертэ эхэ оронойнай эрхим дээдэ хайра—Ленинэй орден барюулагдаба. Энэнь хадаа арбаад жэл соо экскаваторай бригадир-машинистаар үнэн сэхээр хүдэлжэ ябаһа[н]

найнь үндэр габьяа ... Энээнэй бригадада булта ... гаан хүн, зургаалуулан ... талаараа адли тэгшэ, зала... ябадаг хүнүүд. Жэшээлхэд... шинист-экскаваторщик П. ... новалов «Шахтёрой алдар со[лын]» 2-дохи ба 3-дахи шатын ... дэгүүдтэй, тиихэдэ нүгөөдэ ... нистнь—Н. Д. Филиппов ... шагнал хайратаи. Тэдэнэр... һалагшаар ажалладаг А. Б... ченко, Г. Покацкий, П. М. ... панов гэгшэд мүнөөдөө эдээ... ги үбсүүн дээрээ орден, ... яларуулаашьегүй һаа, хэдэ... дэлэлэй грамота болон үнэтэ ... гүүдээр шагнагдаһан.

Коммунист-бригадын П. В... лалаешниковай хүтэлбэрил... гада табан жэлэй түрүүшы... һээ һайн эхи, шанга эршэ... ябана. Энэ бригада ... июль һара соо 80 мянган ... метр нүүрһэ ашаха байһал... нээ 90 мянгада хүргөө.

Мүн тэдэнэй хүдэлдэг ка[рьер]... участок (начальнигынь мүн ... шагналда хүртэһэн Г. Я. Ш...) шахтоуправлени соогоо ... һууринуудай нэгые ээлжэ ... даг...

...Далита наһанай эрмэлз... шэтэ ажал, дүлэтэ зүрхэнэй... то эхин нүхэр Балалаешни[ков]... түрүү бригадир, жэшээтэ ... нист болотор дэбжүүлээ. Т... хам алхамаар шэнэ иладлы... баан өөдэ зорижо ябадаг хү... һанаа сэдьхэл заяандаашье ... дэггүй, шадаа һаа хүн а... һайн һайхан юумэ хэхэ, ... хүргэхэ гэһэн бодол тэдэнэ... ухаанһаань гарадаггүй ха ... Петр Балалаешников—эгээ... мэ хүнүүдэй нэгэниинь. Ю... рэһээ энэнь харагданаб ... ажаллажа байгаад, гурбан ... удаагаар хүдэлмэришэн ... шуулай үдэшын һургуули... ралсажа, болбосоролой а... абаа. Мүн Петр Вас[иль]... вич ниитын даалгабар... хүн. Тэрэ участогайнгаа ... организациин секретарьяар ... хоёрдохи жэлээ һунгагдан... дэшье бага бэшэ хэрэг ажал... ха юм даа. Илангаяа мүнөө ... ниитын гурим журам нягта... хиха, хулиган аашa гаргагш... тэмсэл шангадхахын зори... шухала хэмжээнүүд хараа... жа, бэелүүлэгдэхэ ушартай ... но бшуу.

Совет шахтёрой соло, га... гайхамшаг. «Болоһонһоо а... рэхэ, бууралһаа үтэ дуулах... дэггэл, ахамад хүндэтэ шах... иимэ алтан юреэл дээрэ үшө... нэмэхэбибди даа.

Ч-Ц. САНЖИЕ[В],
Л. ГОНЧИКДОРЖИ[ЕВ].

Уласхоорондын выставкэдэ

Хүдэрын совхозой шубуушан Николай Иванович Андреев ... мунис ажалай ударник юм. Тэрэнэй фермэдэ 4506 үндэгэлэгч ... хяа харууһалагдана. Энэ шубуушан жэлэй эхинһээ хойшо 361... үндэгэ абаа. Тэрэнэйнгээ 327204 хэһэгынь гүрэндэ худалд... байна.

Тиигэжэ гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб хэлэ... лэн дүүргэбэ. Фермэ тахяа бүриһөө 80,3 үндэгэ абаад байна... Энэнь Хяагтын шубуушанай ехэхэн амжалта болоно.

Николай Иванович Андреев Киев городто болохо уласхоорон[дын] выставкэдэ хабаадалсахаяа мордохонь.

С. БУХА[ЕВ].

ЕХЭ БОДОЛНУУДЫЕ ТҮРҮҮЛНЭ...

БИ баяхан Москва хотоһоо буса ерэбэб. Тэндэ Кремль соо СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хабаадалсааб. Тиихэдээ гайхамшаг зүйлнүүдые үзэһэн, хараһан, шагнаһан тухайдаа тодорхойгоор хөөрэһэнэй үлүүтэ гэжэ ханааб. Юундэб гэхэдэ, таанад бултааран олонхи юумыень газетэ уншаһан, радиогоор дуулаһан байнат.

Сесси дээрэ ехэ үндэһэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Хэдыхэн үдэрэй турша соо ажахыгаа хүгжөөхэ асари ехэ программые зүбшэжэ баталба. Бултааран айхабтар нэгэн һаналтайнууд байгаабди. Энэ хадаа арад зоной аша туһада парти, правительствымнай политикын сүм харюусажа байһые гэршэлнэ. Би Кремлиин ордон соо олон янзын мэргэжэлэй, наһанай хүнүүдые хараа6. Тэндэ залуу хүдэлмэришэдһөө эхилээд, буурал толгойтой академигүүдшье байхан лэ гүрэн түрынгөө хэрэгүүдые шиидхэлөө. Депутадуудай дунда нам шэнги жиирэй хүнүүдшье, мүн габьяа ехэтэн, ажалай баатарнууд, дайн байлдаанай үедэ алдаршаһан еүүта геройнуудшье байна.

Юрэдөө бултыень тооложо хөөрэхэ аргагүй. Манай дотоодын болон гадаадын политикын гол асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. Н. Косыгинай элидхэл, СССР-эй правительствын мэдүүлгые зүбшэн хэлсэхэ үедэ ямар һанал бодол түрэһэн тухайдаа эндэ хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб. Тэрээнэй тодо һонор үгые ехэ анхаралтайгаар шагнаһан, хэдэ дахин уншаһанби. Мэндүүлгэ дотор манай политикын программа тоб байса элирхэйлэгдээ.

Совет хүнэй зол жаргалай хэрэгтэ хамаг юумэн зорюулагдана, хэгдэнэ. Тэрээн дотор дурсагдаһан тоонууд хэды элитэ юм аабза. Тиигэбэшье һаань, тэдэниие дахинаа дабтажа хэлэхэ дурамни хүрэнэ. Шэнэ табан жэлэй турша дотор манай национальна олзо доход 38—41 процентээр нэмэхэнь. Тиихэдэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 50 процентээр, хүдөө ажахын продукци гаргалга 25 процентээр дээшэлхэнь.

Ажабайдалайнгаа улам һайжарха, баян гүйсэд хангалтатай болохые хүн бүхэн өөрынгөө бэе дээрэ ойлгохо, мэдэрхэ бэзэ. Юундэб гэхэдэ, хүн бүхэнэй бодото олзо доход дунда жэшээгээрээ 70 процентээр ехэ болохонь ха юм. Эд барааншье ехээр гартагдаха.

Гэбэшье, энэ хамаг бүхы баялигуудай өөрөө зүн дагаан гэнтэ бии болошохо бэшэ, харин манай ажал хүдэлмэриин аша туһаар түйлагдаха байһаниинь мэдээжэ. Энээнтэй дашарамдуулан, орденто заводойнгоо коллективэй юу хэхэ, бүтээхэ байһаниие шэбшэжэ үзөө бэлэйб.

Ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ, технико-экономическа үрэ дүнгүүдээ һайжаруулха, заһабарилга нарижуулха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ манай предприятида ехэ юумэн хэгдээ. Табан жэлэ яһала урагшатай һайнаар эхилээ гээшэ хабди. Продукци үйлэдбэрилгөөр хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргээбди. Голодоһо гаргадаг дээрэһээ тохёолдолог гарза гаргашануудынай нилээд үсөөрөө. Даалгабаряа дүүргэдэггүй хүдэлмэришэдэй процент эрид бага болоо. Бүхы цехүүдтэмнай хүдэлмэри нэгэ жэгдээр ябуулагдана.

Ажалайнгаа бүтээсые бар хүсэ ехээр хэрэглэһэнэй аша туһаар бэшэ, харин оньһоҗоруулга, түрүү дүй дуршэл нэбтэрүүлһээрээ дээшэлүүлжэ байнабди. Олохон түхеэрэлгэнүүднай һэльбэгдээ. Жэшээнь, манай инструментальна цехэй станок, машинануудай 80 процентнь һэлгэгдээ. Имагтал энээнэй аша туһаар продукциимнай хэмжээн анха найхидаа орходоо 1,5 дахин дээшэлээ ха юм.

Гэбэшье техникэ техникээрээ юм аабза. Эндэ хүнэй оюун ухаан, ажалша мэргэниинь, һэшхэлынь айхабтар ехэ удха шанартай. Энэ талаараа үнэхөөр шалгаржа, ажалай үльгэр жэшээ харуулагшад манай завод соо олон. Нүхэд А. В. Грехнева, И. С. Гринчук, Р. К. Торонов болон бусад тэдэнэй тоодо оролсоно. Эдэ Советскэ Союзай орденуудаар шагнагдаа. Теэд детальнуудые дархалхадаа шэнэ арга нэбтэрүүлхэ, машина түхеэрэлгээ нарижуулха, ажалайнгаа эмхидхэл һайжаруулха тушаа гансашье тэдэнэр бэшэ, мүн заводоймнай бэшэшье олон хүдэлмэришэд һанаагаа табидаг юм. Мүнөө үедэ предприятиингаа олзо доходтой байхын хойноһоо хүдэлмэришэн бүхэн эрмэлзэнэ. Ушарынь, имагтал энээн дээрэһээ бүхы үйлэдбэришэдэй салин хүлһэн дээшэлхэ байна ха юм.

Манай завод ажал хүдэлмэриин шэнэ гуримда орохо бэлэдхэл ябуулна. Энээн тушаа хэмжээнүүдые зохёолгодо, зүбшэлгэдэ бүхы коллективнай хабаадалсана.

Түрүүшын сесси дээрэ хэлсэгдэһэн бүхы зүйлнүүд предприяти бүхэнэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажал хэрэгүүдтэй сэхэ холбоотой. Арадай хэрэглэмжын эд бараануудые улам ехээр гаргаха зорилго табигдаба. Эндэ манай республикын олохон завод болон фабрикануудай коллективүүд хубитаяа оруулха аргатай. Хэрбээ эндээ үйлэдбэри эмхидхэжэ шадабал, холодильнигуудай, нооһон кофтын хойноһоо оошорто олоороо байхаяа болихо һэн хабди.

Теэд манай коллектив энэ талаар юу хэжэ шадаха гээшэб? Городто болон хүдөө нютагуудта ажаһуугшадые адли һайнаар хангаха тухай нүхэр Косыгинай үгэ дуулахадаа өөртөө иимэ асуудал табяа һэм. Минии бодожо үзэхэдэ, энэ талаар горитойхон юумэ хэгдэнхэй. Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ олохон юумэ тушаа бодожо үзөө бэлэйб. Юун бэ гэхэдэ, гүрэнии хүтэлбэрилгэдэ ажалша олониитые үргэнөөр элсүүлхэ ушартайбди.

Кремльдэ байхадаа депутадай эрюун үндэр уялганууд тухай, һунгагшадай урда тэдээнэй ехэ харюусалгатай байһан тухай дахинаа шэбшэжэ үзөө һэмби. Хэхэ юумэмнай үнэхөөрөө ехэ, һунгагшад намда олохон дурадхал һанамжануудаа барюулжа үгөө һэн. Үдэр бүхэндэ шахуу намда олохон хүнүүд элдэб янзын гүйлтатайгаар хандана. Москвадашье байхадаа тэдэнэй заримуудые шиидхэхын хойноһоо оролдооб. Харгы замай харилсаанай министр нүхэр Б. П. Бещевтэй уулзааб. Тусхайлбал, автотранспортын хүдэлмэрилэгшэдэй харгын билеүүд, заводой ажаһуудалай-коммунальна таһагай ажал хэрэгүүд тухай тэрээнтэй хөөрэлдөө һэм. Юуб гэхэдэ, 1958 он болотор манай заводой бүхы хүдэлмэрилэгшэд түмэр замаар ябахадаа ехэхэн хүнгэлэлтэтэй байһан юм. Шэнэ гуримда ороходоо зарим бүлэгэйхид иимэ эрхэеэ хаһагдаа. Долоон зуугаад жолоошод, автокрановщигууд болон бусад хүдэлмэрилэгшэд харгын билэдүүдые абахаа болинхой. Министр өөрөө энэ асуудал шиидхэжэ шадахагүйшье һаа, тэрээн тухайда хэдэ хэдэн органуудай урда асуудал табиха тухайдаа найдуулба.

Тэрэшэлэн 140 үхибүүдэй һууритай саад болон яслинуудые барюулгада нэмэлтэ мүнгэ һомолхо тухай заводойнгоо эмхинүүдэй гүйлтые министртэ дамжуулһан, эдэнииемнай ойрын сагта хаража үзэхэ, шиидхэхыень һанамжалааб.

Засаг түрымнай дээдэ зургаан правительствынгаа политикые һайшааба. Бидэнэр айхабтар үнэн зүб замаар дабшажа ябанабди. Урдаа табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ, нүхэдүүд, бултааран эдэбхитэйгээр хабаадалсая!

Б. ПОЗДЕЕВ,
Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой токарь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ШУДАРГЫ ЗАГАҺАШАДАЙ БРИГАДА

Байгал далай. Посольск шадархи эрье. Һая бүүртүүр үүр хираалжа байна. Хэршье эртэ байбашье һаань, Иван Андреевич Суворовой хүтэлбэрилдэг загаһашадай түрүү бригадынхид далайда гарахаар бэлэн болонхой.

Далай тэнюун бэшэ. Багашаг һалхин үлеэжэ, долгид хүлгэн дошхорно. «Шуурган заатагүй эхилхэ. Яараха хэрэгтэй»— гээд Иван Андреевич бригадынхидтаа хандана. Тэрэнэй захиралтые үтэр дүүргэн, моторист Фёдор Данилович Агафонов мотоороо дахинаа харан шалгажа: «Бэлэн! Ябахаар болоо!»—гээд бригадирта мэдүүлнэ.

Уданшьегүй хоёр онгосо шэрэһэн мотодор урасхалдолги зурһаса эсхэн шуумайжа, гүльмэнүүдэй табигдаһан газарта часай туршада хүрэжэ ерэбэ. «Загаһад баригдаа гээшэ гү, али үгы гү? Баригдаал ёһотой. Ушар юуб гэхэдэ, гүльмэнүүд дээгүүр сахали шубууд шууяатайгаар хөөрсэгэнэлдэн ниидэнэ»,— гэжэ бригадир һанаата болоно.

Бригадынхид үтэр түргэн хоёр бүлэгөөр хубаарилан таһаржа, шамбай габшагайгаар гүльмэнүүдые уһан сооһоо татажа эхилнэ. Урасхал долгид бусалһандал болоно, уданшьегүй мүнгэлиг хашарһата омолинууд наранай гэрэлдэ сахилжа, онгосонууд руу адхарба.

Иван Андреевич Суворовой бригадынхид ингэжэ эршэ хүсэтөөр ажаллажа, үдэр бүри баян олзо эрьедэ асаржа буулгана. Август һарын түрүүшын хахадай туршада тэдэнэр 103 центнер омоли барижа, гүрэн түрэдөө тушаанхай.

П. БУРМАКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Моторист Федор Данилович Агафонов. 2. Баян олзо.

Авторай фото.

ХИЛЫН СААДА ЮУН БОЛОНОБ?

Джонсоной мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президент Джонсон «дэбжэлтэ түйлаха нүхэсэл» гэдэгэй табан жэлэй ойгоор үгэ хэлэхэ зуураа, энэ нүхэсэл өөрынгөө зорилгые дүүргэжэ шадаа гэбэ.

Президентын хэлэһэнһээ мэдэхэдэ, «дэбжэлтэ түйлаха нүхэсэл» гэдэгээ баруун түбиин оронуудта революционно хубилалта хүүлэхэгүй, мүн эндэхи орон нютагуудта американска империализмын зонхилхы нүлөөе бүри бэхижүүлхэ зөбсэг болгохо гэжэ США оролдодог байна.

«Дэбжэлтэ түйлаха нүхэсэл» гэдэгэй коммунизмда харша шаглалтай байһые президент онсолон тэмдэглэбэ.

Ажалгүйшүүл улам олошорно

ЛОНДОН, августын 18. (ТАСС) Орон доторхи ажалгүйшүүл тухай хуулита тоо мэдээнүүдые Англиин ажалай министерство тунхаглаба. Августын 8-най байдалаар эндэ (Хойто Ирландигүйгөөр) 316 мянган хүн, огто ажалгүй гү, али хаа-яахан ажал хэдэг байна. Тиимэһээ ажалгүйшүүлэй тоо һарын турша соо 50 мянган хүнөөр олошороо.

Лондондохи мүнөөдэрэй газетэнүүд экономическа, социальна шэнжэлгэнүүдые хэдэг национальна институдай тухайламжые үндэһэ болгон, ерэхэ жэлэй һүүл тээшэ эндэхи ажалгүй хүнүүдэй тоо 475 мянгада хүрэхэ ха гэжэ багсаана.

Тобшохоноор...

Иордан мүрэнэй, тэрэнэй аса һалаануудай уһые ашаглаха асуудалаар Араб оронуудай хоорондохи эмхиин гүйсэдхэхэ комитет Блуданда (Дамаск шадар) нээгдээ. Тэрэ проект бэелүүлхэ ябадалтай холбоотой хүдэлмэриин хэр дүүргэгдэжэ байһан тухайда тус эмхиин генеральна директорэй элидхэлые зүбшэн хэлсэнэ.

Санго үндэһэтэнэй хэтэ шэнжэлхэ саг үргэлжын комиссии Центральна Африканска Республикада (ЦАР) Министрнүүдэй Соведэй декредээр бии болгогдоо.

АМЕРИКАНСКА ЁҺОНОЙ ДЕМОКРАТИ

ВАШИНГТОН, августын 18. ТАСС-ай корреспондент В. Копыкин иигэжэ дамжуулба:

Америкэдэ харша ажал ябуулга мүрдэдэг уршагта комиссиин заседани хоёрдохи үдэрөө эндэ боложо байна. Полициинхид, юрын хубсаһа үмдэһэн тагнуулшад заседаниин зал сооһоо долоон хүниие хүсөөр гаргажа, полициин машинанууд хүдар түлхин оруулаа. Энээгээр үсэгэлдэрэйнь заседани эхилбэ. Эдэ американецууд ямар гэм зэмэтэй байгааб гэхэдэ, Вьетнам тушаа Вашингтоной баримталдаг политика буруушаагаад, комиссиин заседанида дуудуулжа ерэһэн хүбүүе альга ташалгаар угтаһан юм ха.

Тиигэһэнэй удаа конгрессмен Пул гэгшын хүтэлбэри доро үнгэрһэн заседани дээрэ хуулиин ёһо гурим бүдүүлигээр эбдэгдээ.

Комиссиин гэршэ, хүлһэнэй хөбүүшан Маккомба гэгшын хүдалаар хардан хэлэжэ байхада, дуудуулһан хүбүүдэй нэгэнэйнь адвокат профессор Киной тэрэ гэршын хэлэһые буруушааба. Комиссиин түрүүлэгшэ үбгэн адвокадые зандаран зогсоогоод, үгэ хэлэхыень хорибо. Энэ ушар хуули ёһо эбдэһэн ябадал болоно гэжэ адвокадай мэдүүлхэдэ, комиссиин түрүүлэгшэ полициинхидые дуудаад, адвокадые заседаниин залһаа гаргагты гэжэ захираа. Хэдэн хүдхэшүүл ерэжэ, тэрэ захиралтыень дары дүүргэһэн байна. Профессор Кинойе залда ерүүлхэ эрилтэ бусад долоон адвокадай табихадань, тэдэниие хэдэн олон тагнуулшад дары хүреэлбэ. Удаахан саг соо арсалдан тоосолдоһоной һүүлээр адвокадые табижа, зал хүдар оруулхыень захирха баатай болоо.

Гэбэшье полициинхид профессорые олоогүй. Хожом мэдэхэдэ, профессор Киной түрмэдэ хаагдаһан байшоо.

Американска демократи гэдэгэй али зэргэ бүдүүлигээр эбдэдэг байһые США-гай конгрессэй комисси балшыса харуулба.

Хүдэлмэришэдтэ харша хуули

ЛОНДОН. (ТАСС). Англиин ажалшад августын 12-ой үдэрые «хара пятница» гэжэ нэрлэнэ. Юундэб гэхэдэ, үнэ сэн ба олзо оршо тухай хуулиин талаар правительствын бэлдэһэн проект энэ үдэр хатан хаанай указаар баталагдаһан байгаа. Тэрэнэй хүсэндөө ороһоор неделишье болоогүй байхада, орон доторхи ажалгүйшүүл улам олошорбо. Манай заводто ажалладаг хүдэлмэришэдэй зариман тон һаяар улүү болохонь гэжэ Лутондохи (Бедфордшир графство) «Воксхолл моторс» гэдэг автомобильна заводой дирекци соносхобо. Белфастдахи (Хойто Ирланди) судна бүтээдэг «Шорт Бразерс энд Харленд» гэжэ фирмын табан зуун хүдэлмэрилэгшэд ажалһаа гаргагдаха болонхой.

Сайгон—гуйраншадай, хулгайшадай хото

НЬЮ-ЙОРК, августын 18. (ТАСС). Зүүн зүгэй жабхалан хото гэжэ хэзээ нэгэтэ хэлсүүлдэг байһан Сайгон мүнөө түлюур түйгэн байдалтай хото, гуйраншадай ба хулгайшадай хото болонхой. «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент Эрик Пейс гэгшэ иимэ тобшолол хэбэ. Сайгондо олоороо суглараһан американ солдадуудые эндэхи үлэн хооһон хүнүүд дахажа ябана. Сайгон гуйраншалдаг хүнүүдэйнгээ тоогой талаар мүнөө Зүүн Урда Азида нэгэдэхи һуури эзэлнэ гэжэ Эрик Пейс бэшэнэ.

Гараа дэлгээн бадарлаһан вьетнам үхибүүд үйлсэ гудамжануудай бэлшэрнүүдээр ходо харагдана. Тэдэнэй олониинь түрэлхидшьегүй, гэр байрашьегүй болошонхой. Бага наһатай гэмтэдые байлгаха тусхай гэрнүүдтэ «орогшод» золтой хүнүүд гэжэ тоологдоно. Нилээд олон вьетнам үхибүүд һүниндөө үйлсөөр хонодог болонхой.

Нацистнуудай ааша

НЬЮ-ЙОРК, августын 18. (ТАСС) Американска нацистнууд убайгүй ааша гаргадаг боложо байнхай. Үндэһэ яһанай илгаа гарган доромжолхо ябадал буруушаажа Чикагада үнгэргэгдэһэн демонстрациие расистнуудай добтолходонь американска нацис партиин гэшүүд хабаадалсаа. Сагаан шарайтанай байдаг районуудта негрнүүдэй һуурижаха эрхын түлөө дабшалгада хабаадагшадые эндэхи хархисууд августын 14-дэ шулуудаһан, бутылкануудаар шэдэһэн байна. Тэдэ хархисуудай дунда нацис партиин олохон гэшүүд ябалсаа. Эдэнэр хас тамгын түхэлтэй тэмдэгүүдые хамсыдаа уяад ябана.

Негрнүүдтэ, коммунистнуудта «сохилто хэхын» тула «бүхы сагаан шарайтаниие эмхидхэлгэ» нацистнуудай уг зорилго болоно гэжэ тэндэхи нацистнуудай «ударидагша» Видневич АП агенствын корреспондентдэ мэдээсэээ.

СЕНЕГАЛ. Дакарадахи Сүлөөрэлгын талмай дээрэ байдаг захиргаанай эмхи зургаануудай байшангууд.

ТАСС-ай фотохронико.

„Буряад үнэндэ" бэшэһэнэй һүүлээр

„Хододоо анхаралда байха хэрэг"

Иимэ гаршагтай хэблэлэй шэнжэлэл манай газетын байгша оной июлиин 3-най номерто толилогдоо һэн. КПСС-эй XXIII съездын документнүүдэй гүн гүнзэгы удхые улад зондо ойлгуулан нэбтэрүүлхэ талаар Хориин аймагта ябуулагдажа байгаа хүдэлмэриие эндэхи «Шэнэ Үдэ» газетэ хэр зэргээр өөрынгөө хуудаһануудаа дээрэ харуулжа байһан тушаань тэндэ хэлэгдэһэн байгаа.

Тиихэдээ энэ талаар бии дутагдалнуудынь тэрэ шэнжэлэл соо элирхэйлэн харуулжа үгөө, олон үнэтэ зүбшэлнүүдые дурадхаһан юм.

Тэрэ хэблэлэй шэнжэлэл редакциин литературна хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тэндэ хэлэгдэһэн дутуу дунданууды үгүүлһэн баримтанууд тон зүб байгаа. Үнэхөөрөөшье өөһэдынгөө арга боломжонуудые манай хүдэлмэрилэгшэд гүйсэд хэрэглэжэ шадагүй гэжэ тус газетын редактор нүхэр Хандархаев манай редакцида мэдээсэнэ.

Тиихэ зуураа редакциин коллектив эдэ дутагдалнуудаа зайсуулхын тулада саашадаа ямар хэмжээ ябуулгануудые хараалһан тушаагаа мүн мэдээсэбэ. Аймагаа партийна эхин организацинуудай секретарьнарта, пропагандистнуудта, агитаторнууд болон «Знани» бүлгэмэй гэшүүдтэ ходо үгэ үгэжэ байха, тиигэжэ партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые ниитэ олондо ойлгуулха хүдэлмэриин дүй дуршэлые харуулха зорилго табигдана. Мүн тэрэшэлэн редакциин партийна ажабайдалай таһагай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар түрүүшын зарим тэды алхам хэгдээ байна гэжэ нүхэр Хандархаев бэшэнэ.

ФАМ ТЕОГОЙ БААТАРШАЛГА

Тэмсэлшэ Вьетнамай хүнүүд тухай

— Байлдаанда унаһан нүхэдэйнгөө нэрэ түрэдэ хүрэмэ байха хэрэгтэй! — гэһэн эдэ үгэнүүдые Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын армиин отделениин командир Фам Тео дабтаха дуратай бэлэй.

Сэрэгшэдынь тэрээндээ этигэдэг байгаа. Яахадааб гэхэдэ, хэлэһэндээ хүрэдэг хүн һэн. Фам Тео һайрхаха гү, али хүндэ обёоруулхын тула хуурмаг ябадал нэгэтэшье гаргадаггүй. Захиран хашхардаггүй, миин юрэл хэлэдэг һэн. Сэрэгшын ахираар буудажа, пулемёдойнгоо һомо хиидэ гаргашалхадашье хараадаггүй, орондонь өөрөө байжа тоти мэргэнээр тудан буулгаха. Утын харгы гаталжа эсэшэһэн отделениингээ сэрэгшэдэй унтахада, эдеэ хоолыень өөрөө бэлдэжэ орохо. Шархатагшадай шархыень боохо. Хүнэй бархирмаар хэсүү байдалай тохёолдоод байхадашье, шог наада гаргаха. Юуб гэхэдэ, бархиржа яашье болохогүй гэжэ һайн мэдэхэ байгаа бшуу.

Хаа хаанагүй зоболон, гашуудал. Галдуулагдаһан, һандаргагдаһан тосхонууд, үншэрһэн үхибүүд, бэлбэһэн эхэнэрнүүд: Отделениин сэрэгшэд эдэ бүгэдые үдэр бүри гэхээр харана, үзэнэ. Дайшалхы нүхэдөө гээбэл, нюдэнһөөнь ээлүүдгүй уһан дуһана. Гэрһээ ерэһэн бэшэгүүдые булта шангаар уншадаг заншалтай. Бэе бэеынгээ гэр бүлынхидэй ямар байһаниие булта мэдэдэг. Һарын саада тээ танигдаагүй гараар бэшэгдэһэн бэшэг Фам Теодо ерэбэ. Илалтын һүүлээр бусажа ошохоор хүсэжэ ябадаг түрэл тосхониинь үгы болошоо: американска бомбонуудаар һандаргагдаа. Үбгэн эсэгэншье, һамганииньшье, хүбүүнииньшье наһа бараа... Фам Тео юушье дуугарангүй, бэшэгээ хармаандаа хэжэрхёо.

...Сүлөөрэлгын армиин подразделени Го Каодохи дотые тойрон бүһэлбэ. Бэхилэлтые тойруулан татагдаһан дүрбэн дабхар хашаае сапернууд һүни сүмэлжэ, гараса гаргаа.

Фам Теогой отделени даабари абаад, амаржа байна. Мүнөө һаяхан сэрэгшэдгээ харуулан ойлгуулжа байһан дотой зурагые бодолгото болонгёор шэртэнэ. Хэды бэрхэтэй хэрэгтэ ошохоо байһанаа һайн мэдэнэ. Миномёт болон станкова пулемёдуудтай тэрэ бэхилэлтэ набтархан добуунай орой дээрэ, гүнзэгы нүхэн соо баригданхай. Добые тойроод буугай һомоор жэгжэлэгдэһэниинь мэдээжэ. Сапёрнуудай сүмэлһэн гарасашье бүтүүршэһэн байжа болохо ха.

Дайсаниие удаан һахижа, нүхэн сооһоо гарахыень хүлеэгээ һаа болохо байгаа. Теэд, тэдэнэй эдихэ ууха юумэнэйнь хэды соо хүрэхэ мэдэгдэнэгүй бшуу. Теэдшье тэрэ дот харгын бэлшэр дээрэ аад, булимтарагшадай колонноонуудай иишэ тиишээ һүндэлдэг тон шухала газар хинажа байдаг.

Фам Тео болзорто сагһаа хахад час урид отделениеэ бодхообо. Сугларалгын пунктда саг сооһоо ошохо — нэгэшье минутаар түрүүлжэ гү, али хожомдожо болохогүй. Сугларамсаараа — дайсанай обёороогүйдэ, гансата урагшаа дабшаха хэрэгтэй. Тиигээд бушуу түргөөр додто дүтэлбэл, илалташье түйлагдаха, ами наһаншье абарагдаха, дайсанай холо буудадаг буунууд аюулгүй болоодхихо. Зуурандаа тогтоо һаа гү, али хоргодон хэбтээ һаа — һалааш, тэрэшэлэн дайшалхы түсэбшье буруу һүрэхэ. Фам Тео сэрэгшэдээ дахуулан урагшаа гүйшэбэ. Гурба дахин шархатабашье, хүндэ мэдүүлнэгүй, шангаар зууһан шүдэниинь лэ тэрэнэй ядажа ябаһые элишэлнэ. Шархатаа гэжэ нүхэдынь мэдэхэ ёһогүй —урагшаал дабшаха зэргэтэй! Фам Тео дүрбэдэхи, һүүлшын хашалтын хажууда ошоод унашаба.

— Урагшаа! — гэжэ дээрэнь тонгоһон сэрэгшэдэ Фам Тео захираад, өөрөө дот тээшэ мүлхибэ.

— Урагшаа...—гээд мэдээ табихынгаа тэндэ өөртөө хэлэнэ...

Фам Тео госпитальдо, врачай шархыень боохо гэжэ байхада мэдээ оробо:

— Юун болоо һэм? — гэжэ аргааханаар асууба.

— Го Као манай болоо!

— Шархатагшад булта туһаламжа абаа гү?

— Үшөө үды, мүнөө танай ээлжээн.

— Тэдэниие эмшэлэгты. Би хүлеэхэб...

Бэетнай ехэ муу, тиимэһээ удааржа яашье болохогүй гээд врач тэрээндэ ойлгуулжа оробо. Теэд Фам Тео урдаа оруулбагүй. Хажуудань һахижа байхаар табигдаһан санитаркые:

— Танай хэхэ юумэн ехэ. Харин би һайн байнаб, тиимэһээ бусад нүхэдтөө ошожо туһалагты, — гээд эльгээжэрхибэ.

Амиды үлэһэн дайшалхы нүхэдэйнгөө ерэтэр байгаад, тэдэнэйнгээ гар дээрэ ами табихынгаа тэндэ:

— Байлдаанда унаһан нүхэдэйнгөө нэрэдэ хүрэмэ байха хэрэгтэй, — гэһэн үгэнүүдээ дабтажа үрдибэ.

А. ГУБЕР.
АПН.

Ханой—Москва.

* * *

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

* * *

- «Зэрлиг» зонтой уулзалга.
- Үхибүүдэй хуби заяан хэнэй гартаб?
- Габьяата багшын һанамжа.

* * *

„БАГШЫН ҺЭШХЭЛ „ТУРАНХАЙ“ СЭГНЭЛТЭНҮҮД“ ГЭҺЭН СТАТЬЯ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭБДИ

ХЭЛСЭЭГҮЙДЭ АРГАГҮЙ АСУУДАЛ

Энэ жэлдэ Хэрэнэй дунда һургуулиие дүрбэн һурагшад медальтайгаар дүүргэбэ. Медаль абахаараа абаһанаа тэдэнэр дээдэ һургуулида шалгалта барихадаа дахин баталба. Галина Армаева Светлана Цыденова хоёр Улаан-Үдын технологическа институдта ороо. Сергей Ангахаев Томск городой политехническэ институдта һураха юм.

— Аяар дүрбэн хүн медальда хүртөө, яагаа һайн жэл болоо гээшэб,—гэжэ зарим танил багшанарай хэлэхые нэгэтэ бэшэ дуулааб.

— Урдань медальда хүртэхэ бэлэн бэшэ һэн,—гэжэ һанаа алдаашаншье байха. Үнэхөөрөөшье, манай һургуулиие дүүргэһэн дүрбэн бэлээр медаль абаа гү гэһэн һэшхэл түрөөдшье абаха. Үгы даа. Энээн тухай манай багшанарай һэшхэл арюун. Бидэнэр эрхимээр һураһан дүрбэнөөрөө омогорхонобди. Тэдэнэр нэгэдэхи классһаа эхилээд арбадахида хүрэтэр нюдэн дээрэмнай хүмүүжээ юм.

Энэ хөөрөө юундэ эхилээбиб гэхэдэ, һаяхан «Буряад үнэндэ» Цырен-Дулма Дондогойн «Багшын һэшхэл, «туранхай» сэгнэлтэнүүд» гэһэн бэшэг уншажа, тэрээн тухай һанаа бодолоороо хубаарилсаха дурамни хүрэнэ. Нүхэр Дондогойн статья соо хэлэгдэһэн ушарые бүхы һургуулинуудта үзэнэбди гээ хада тон буруу болохо. Теэд тэрэ статья уншаад байхада нимэ ушар республикын һургуулинуудта үзэгдэнэ гэһэн һэжэглэл түрэнэ. Гэбэшье хаа-яана харагдана ааб даа.

Һургуулиин зарим директорнүүд нэгэ класста хоёр жэлдэ үлөөгдэһэн һурагшадгүй байхаяа оролдоно. Тиигээд хадань аймОНО-до һайн һургуули, бэрхэ директор гэхэ байха. Теэд игээжэ «һайн» гүүлхэдээ хэниие мэхэлнэбибди? Өөрыгөө бэшэ аал? Өөрыгөөшье мэхэлнэбди, тиихэдэ... заахан хүниие мэхэлнэбди.

Липецкэ областиин үүсхэл — һайн үүсхэл. Теэд тэрэ үүсхэлэй удхые буруугаар ойлгоходо гү, али ойлгохоёо һанахада, һурагшадта, манай үхибүүдтэ муу юумэн болоно. Энэ алдууе яажа заһахаб? Һургуули бүхэндэ (илангаяа дунда һургуулида) багшанарай коллектив, партиина болон профсоюзна организаци бии. Директорэй алдуу гаргаа хада тэрэниие заһаха хүн юундэ олдохогүй юм бэ? Иимэ директорые хүмүүжүүлгын ажалда тэсэжэ болохогүй гэжэ һанагдана. Һургуулиие завод гү, али фабрикатай жэшээлжэ болохогүй. Һургуулиин директор түбхын түрүүн хүмүүжүүлэгшэ, багша байха ёһотой.

«Муу һурагшад байдаггүй, муу багшанар бии» гэжэ дурдагдаһан статья соо хэлэгдэнэ. Даб дээрэ энэ бодолые зүбшье гэжэ һанахаар. Бодожо үзэхэдэ—тон буруу. Үхибүүд нэгэ адли байдаггүй бшуу. Физиологическа хүгжэлтыень хараада абангүй аргагүй. Энээн тухай бидэнэр баһал һанаата болохо ёһотойбди.

Би энэ бэшэгээ һургуулиингаа медалистнуудһаа эхилээ бэлэйб. Юундэб гэхэдэ, бидэнэр (Хэрэнэй дунда һургуулиин багшанар) һурагшадтаа «таба», «дүрбэ» табихаяа айдаг байгаабди. Ехэ хатуу эрилтэ хэнэбди. Би заримдаа хатуу эрилтэ үлүү хэнэ гүбди гэжэ һанагшаб. Теэд бодото ажабайдал дээрэ шалгалтада ороходоо манай эрилтэ зүб гэжэ һанагдаа. Бэлэхэнээр һайн сэгнэлтэ абаадаа һурагшадай хурюусалга һуладана. «Туранхай» сэгнэлтэ табихадаа багша хүн һэшхэлээ хаана нюуха юм? Үгы, бидэнэр, хүниие хүмүүжүүлэгшэд, сагаан сэдьхэлтэй, һайхан һанаатай, арюун һэшхэлтэй байха ёһотойбди.

Нүхэр Дондогой статья соогоо зүб асуудал табина. Энээн тухай хөөрэлдөөн үргэнөөр дэлгэрхэ байха.

Н. ТУЛУСОЕВА,
РСФСР-эй габьяата багша.

Хэрэн.

КАЙХАН ДАА САГААН СЭСЭГ. Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

Б. ЗОДБОЕВ

Басагахан

Хүрин улаан шарайтай
Хухюун талым басагахан,
Унаган жороо хэлэншни,
Урмагүйхэн замхабал.
Үймөө ехэтэ гудамжы
Уйтай нобшо гэбэ гүш?

Хүсэлэйм нангин хүбшэргэй
Хүндэжэ шадаһан басагахан.
Уган сагаан сээжэдээ
Үйдхэр юундэ нюунабши,
Урдан лугшаа шуһан соом
Үймарынь үлүү гэбэ гүш?

Хүрин улаан шарайтай
Хухюун талын басагахан.
Мүшэн сэлмэг нюдэншни
Мүндэрэй үүлээр бүрхэнэл.
Майла хадын хормойдоо
Мордон ябаеы гэбэ гүш?
Хүсэлэйм нангин хүбшэргэй
Хүндэжэ шадаһан басагахан.

* * *

Тангилхан гансамни харыш тэрэ
Ташалан нугаарнай манан
һолжорон,
Табхарай оройдо үүлэнтэй
ниилэшэбэ.
Тааруухан басагаяа золгоһон
хүбүүндэл
Тэбэрилдэн саашаа ниилэн
дэгдэшэбэ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ГАРАГ

Бэшүүрэй «Рассвет» колхоз шэнэ клуб барижа дүүргээд, тэрэнээ һаяхан нээһэн юм. Клубынь амаралгын таһалгатай, харалгын ехэ залтай, фойетэй.

Колхозой залуушуул һүүлэй һарада долоон хоног бүхэндэ залуушуулай вечер үнгэргэдэг болоо. Тэрэнээ «Залуушуулай пятница» гэжэ нэрлэнэ.

Үнгэрэгшэ пятницада аймагтай милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэ шэнэ Указ тухай, хулиган ябадал гаргагшадай харюусалгые шангадхаха тухай залуушуултай хөөрэлдөө хэһэн байна.

Концертын һүүлээр аттракцион, ниитын наада зугаа, шатар табилга болоо.

Залуушуулые революционно, дайшалхы, ажалай алдар солын заншалаар хүмүүжүүлхэ тухай анхарал ехээр хандуулагдана. Медицинын хүдэлмэрилэгшэд «Бэеынтнай элүүр энхэ байдал» гэһэн вечер үнгэргэхөөр хараална.

Г. ГРОМОВ.

Архинша Алексей, уймар Банзаракша

Фельетон

Хуби заяагаа ёһотоор эдлэхын тула үбгэн һамган хоёр бэе бэедээ дуратай, өөр хоорондоо эбтэй эетэй байхые оролдодог аабза. Зүрхэнэйнгөө заабаряар бүлэ боложо түбхинэһэн, үхибүүдээ зүбөөр хүмүүжүүлжэ байһан түрэлхидтэ атаархамааршье байдаг. Юуб гэхэдэ, һаяшаг гү, али үни хада дэрэ нэгэдүүлһэн хоёр инагууд хэзээдэшье хахасахагүйе, хэрүүл шуулаа татахагүйе үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэдэг. Жэшээлбэл, Алексей Ильич Корнаковые абаад үзэе. Энэ нүхэрнай арайл шамай дүшэ наһа гүйсэжэ ябаһан хүн.

Үетэн нүхэдтэйгөө гү, али үндэр наһатай үбгэ, хүгшэдтэйшье Алексей Ильич ульгам даруунаар хөөрэлдэхэ юм. Ажалдаашье яһала урагшатай. Тиимэһээ нютагайхидынь (Захааминай аймагай XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой Хамни нютаг) тэрэниие ехэтэ хүндэлхэ, «ажалша бэрхэ хүн» гэлдэжэ байгаад дуутаралсагша бэлэй. Тиихэдэ мүнөө нютагайхидынь юун гэжэ хэлсэдэг бэ?!

«Ай даа! Тэрэ Корнаковые гэжэ гү! Хаял даа сааш. Ула мүрөө алдаһан хүйхэр ха юм» гэжэ хэлэхыень үдэр бүри дууламаар. Юундэ?

Алексей Ильич Галина Кузьминичнатай гэр бүлэ болон түбхинэхөө байхадаа иигэжэ «ула мүрөө» алдахаб гэжэ һанаагүй ябаа аабза. Бэе бэедээ дуратай, эбтэй эетэй залуухан гэр бүлынхидтэ хүршэ айлайхидыньшье атаархагша бэлэй. Хаанашье ха даа хоюулан суггаа ябаха, ажаллаха. Уданшьегүй баяр дээрэнь баяр нэмэжэ, Алексей Ильич эгээ түрүүшынхеэ аба хүнэй хүндэтэйшье, харюусалгатайшье үүргэ даажа абаба. Валя гэжэ ууган басаганиинь гансаардаагүй, һара жэлнүүдэй ошохо тума дахуулжа ябаха дүүнэрынь олошорбо.

Зургаан үхибүүдэй эсэгэ... Үнэхөөрөөшье харюусалгатай үүргэ бэшэ аал? Теэд Алексей Ильич энэ харюусалгатай үүргээ дэн лэ «хүхиргүүгээр» ойлгоһон юм. Һамганиинь үдэр, һүнигүй гэртээ һалирха. Хайрата инаг һамганайнгаа үйлэ зоболонгые ёһотоор мэдэрээгүй, арга шадал соохоноо сэдьхээгүй ябаһан үбгэниинь һүүлэй һүүлдэ гэртээ ама халамгайхан ерэхэ, үшөө нэгэ «шэлэйхиие» гуйха.

Хэншье хүн һэшхэл руугаа нёлбохо ёһогүй бшуу. Мэдээгээ алдатараа архидаһан Алексей нэгэтэ һэгээ ороходоо бэеэ ехэтэ голоһон, өөрөө өөрыгөө зэмэлээдшье туршаһан, хатууханиие дахин барихагүйб, архинша нүхэдһөө одоошье хахасахам гөөд өөртөө бүхөөр шэбшэһэн байна. Теэд энэнь туһа болоогүй. Ажалдаа ерэхэдэнь, архиингаа мангарта ядаршаһан нүхэдынь:

— Алексей, энээхэниие залгяадхи. Тархишни сэлмэхэ, бэешни заларха, — гэлдэн байжа архитай стакан хамартань тулгаад абаба.

— Үгы, барихагүйб, — гээд баалуулжа байһан Алексей арсаад туршаба.

— Харал даа энээниие. Ши мүнөө үхибүүн бэшэ, аяар зургаан үхибүүдэй эсэгэ бшууш. Угайдхадаа «эсэгэ» гэһэн хүндэтэ нэрээ ямбалан уугаадхииш,—гэжэ һогтуу нүхэдынь һалаагүй бэлэй. Архиин охиндо дэмыржэ байха үедөө жаахан үхибүүдээ, тэдэнтэйнь үдэр, һүнигүй носолдожо байһан хайрата инаг һамгаяа ото таһа мартаад, үнгэрхэдөө тэрэ һогтуу хүйхэрнүүдээ гэртээ урижа асараад, һамганһаа архи эрин байжа дайлаба.

— Алексей, ши иихэдээ яажа ябанаш. Намайешье хайрлаагүй һаа, энээхэн үхибүүдээ хайрлыш. Мүнгэн үгы ха юм. Биишье һаань, үхибүүдтээ хубсаһа хунар абаха хэрэгтэй бшуу, — гэжэ Галина Кузьминична ойлгуулхые оролдобо.

— Аниргаа хата! Минии олоһон мүнгөөр амидаржа байна бэшэ гүш! Угайдхадаа тэрэ үхибүүдтэмнай үгтэһэн туһаламжын мүнгэн яагаа юм! — гэжэ Алексей галзуурһан, хэмһээ хэтэрхэдээ, һамгаа сохиһон, үхибүүдээ газаашань намнаһан байха юм.

Шалпиилдашатараа һогтоһон нүхэдынь һалаха юм бэшэ. Һүүлшынхи мүнгөө һамганһаа хүсөөр тооной буляаһан Алексейтэй дахасалдаад, магазин тээшэ найгаргахатайгаа хамта:

— Алексей Ильич, һанаа үнөөндэ ехээр бү абта. Бидэшни шамайгаа газардуулхагүй байхабди. Дуталдаха сагташ мүнгөөршье һаа, хамһалсана аабзабди,—гэжэ билдагуушалдабад.

Эгээл энэ үедэ архинша уймар Алексейе хорихо, хэжэ байһан ёһо буруу аашыень буруушааха хүнүүд олдоогүй. Дэмыртэрээ архидагша нүхэдынь аншье гэжэ дуугараагүй, харин һамгадай мэдэлдэ орожо огто болохогүй бшуу гэлдэн байжа сэсэрхэһэн юм. Хожомынь Алексейн һамганай бэе эрид муудажа, нарата һайхан дэлхэйтэйгээ, энхэрэн бөөмэйлжэ байһан хайрата инагхан үхибүүдтэйгээ сухарилтагүйгөөр хахасаһан юм.

Эхэгүй үншэрһэн зургаан үхибүүдэйнь саашадахи хуби заяан архинша, уймар Алексейн найдалда үлэхэ баатай болобо. Яахаб, хайшан гэжэ бишыхан үхибүүдээ хүмүүжүүлхэб, ажабайдалай харгыда гаргахаб? Үншэрһэн үхибүүдынь эсэгынгээ һогтуу ерэхэдэ абяа аниргүй байха, шарайбшалан хараха, үгы һаа, тэрэнһээ тэрьелээд арилха, хүршэ айлайхидтаа һүниеэ үнгэргэхэ. Сугтаа хүхилдэн байжа архидагша нүхэдынь хохидолдо ороһон нүхэртөө туһа хүргэхэһөө байтагай, сэдьхэлээшье хүдэлгөөгүй, өөрынгөө муунһаа боложо һамгаа алдаа юм аабза гэжэ өөр хоорондоо һанаа амарханаар хөөрэлдэхэ. Теэд тэдэ нүхэдынь гэртээ ямаршьегүй һайнууд, үхибүүдээ энхэргэн дулаанаар хүмүүжүүлэлсэжэ байһан эсэгэнэр гэжэ тоотой гэхэ. Алексей Ильичэй үншэрһэн үхибүүдэй саашанхи хуби заяан тухай тэдэ нүхэдынь бодожо үзөө һэн ха гү?

Уданшьегүй Алексей Ильич хоёрдохи һамгатай болоһон байна. Үхибүүдэйнь мүльһэтэһэн сэдьхэлые дулаасуулха, түрэл эхэ мэтэ энхэргэн иигээр хандаха, ёһотоор хүмүүжүүлэлсэхэ ханитай болоо ааб за гэжэ найдагдаһан гэхэ.

Үнөөхи хоёрдохи һамганиинь мүн баһа Алексейдэл адли архи ууха, наншалдаха дуратай хүн байгаа. Үхибүүдэйнгээ хаража байтар архи ууха, һүүлээрнь наншалдаха, үхибүүдээ газаашань намнаха. Хэмһээ хэтэрхэдээ, Алексей тэрэ архинша һамганайнгаа гарые хүртэрнь сохижорхиһон байна. Теэд үхибүүдынь ядаг бэ?

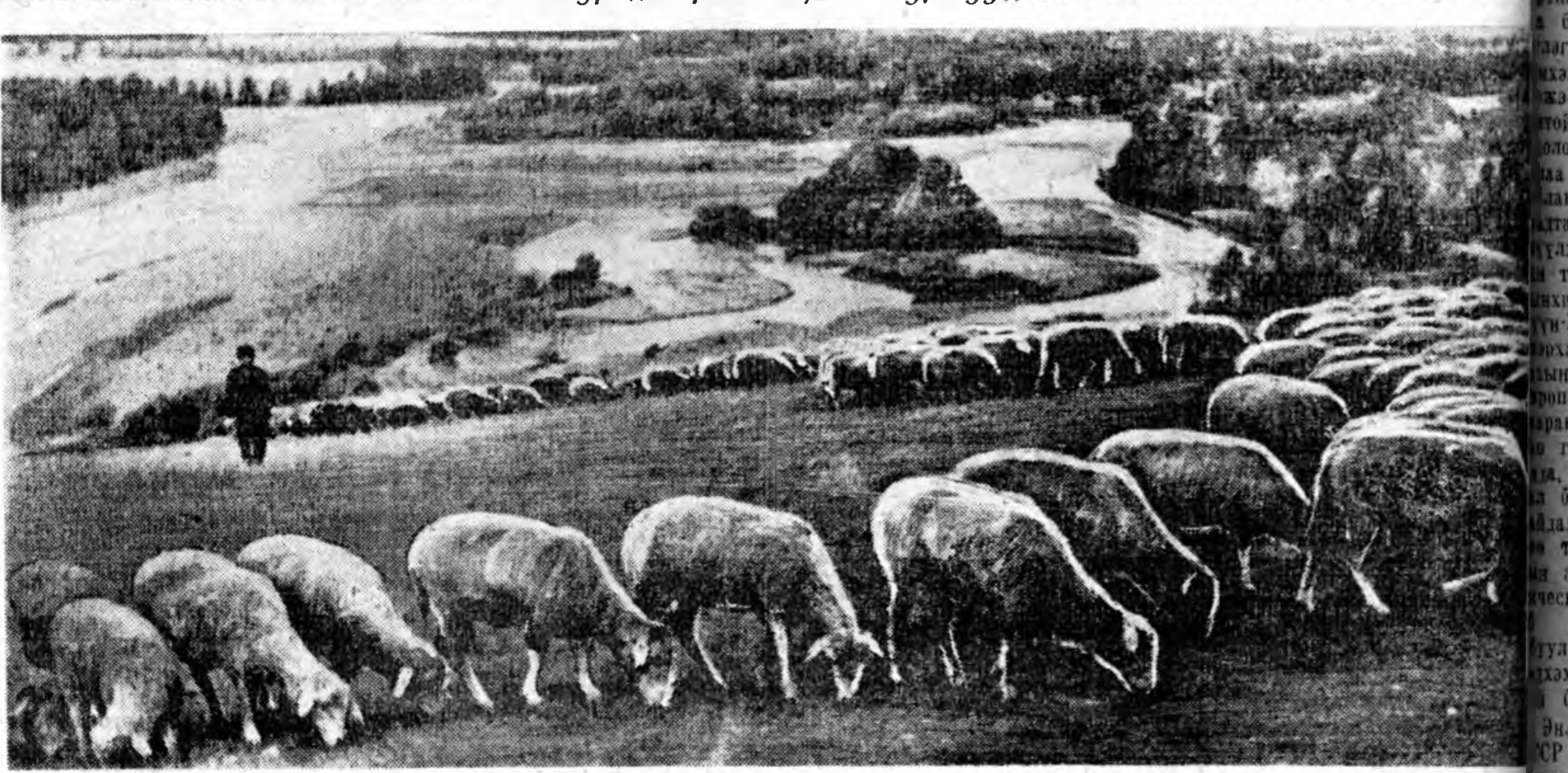
Һурадаг юм гү? Иимэрхүү асуудалтайгаар. Хамниин сельсоведэй түрүүлэгшэ Д. Б. Жигжитовтэ хандаа болбол тнай, тайха тагна ехэ, оройдоо юушье мэдэхэгүй гү, али «хэри бү мэдэеылши. Һурадаг юм гү, али үгы гү? Интернат-һургуулида зариманиинь һуралсадаг ха» гэжэ һанаа амарханаар дуугарха юм.

Ганса Алексей Корнаков гэжэ гү? Тус колхозой Номтогоо гэжэ һуурида Банзаракша Тудунов гэжэ моришоноор ажалладаг. Үһан халамгай болотороо архи залгиһан Банзаракша энэ жэлэй августын зургаанай үдэр № 3 отделениие даагша Б. С. Соктоевто хүндэрһэн, табуреткээр урдаһаань далайһан, «алахаб шамайе, хараарай!» гэжэ байгаад аашалһан байна. Моришон Банзаракша гансашье нүхэр Соктоевто хүндэрдэг бэшэ, харин дайралдаһан хүнүүдтээ хүрхирдэг, һамгандаа, мүн үхибүүдтэ һогтуугаар дээрэлхэдэг гэшэ.

Үхибүүд... Тэдэнэй хуби заяан хэнэй гартаб? Архинша уймар Алексей Корнаков, үһан мунса Банзаракша Тудунов гэгшэдэй үхибүүд хайшан гэжэ зүбөөр хүмүүжүүлэгдэхэ болоноб?

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

Конкурсдо ерэһэн фото-зурагуудһаа

АХЫН ГОЛДО...

Д. ДУГАРОВАЙ фотоэтюд.

АРШААНАЙ АЯЛГАНУУД

МҮНӨӨ «Аршан» курорт гансал Алас-Дурна, Сибирьтэ суурханхай бэшэ, бүхы орон дотороо мэдээжэ. Домто уһаниинь домбо, шэлнүүд соо эюулэгдэжэ, хаа хаанагүй тарана.

Үдэрэй сүлөөдэ уулзаһан амарагшадайнь дунда Камчаткаһаа ерэһэн загаһашан, Кемеровэй шахтер, алмазаар алдаршаһан Яхадай хүрин хара шарайтай хүбүүд, Ураалай хүдэлмэришэд бии һэн. Харин Шэтын областьһоо хүрэжэ ерэһэн машинист Иван Молчанов намтай хөөрэлдэхэдөө:

— Би танай «Аршан» хоёрдохёо ерэбэб. Хойто жэлдэ путевкын гартам ороогүй һаань, шам шэнги «зэрлигээр» ерэхэб, — гэжэ мэдүүлээ. — Эм домынь тусгаар лэ юм байна.

Тус хөөрэлдөөнэй һүүлээр, Буряад республика соо ажаһуудаг намшуу хүнэй энэ хүрэтэр «зэрлигээр» хүрэжэ ерэһэн ушаршье огто гайхалгүй болоо һааб даа. Тиимэһээл эдэ хахад бүхэд тэмдэглэлнүүдэйнгээ саашанхишье мүрнүүдые «зэрлигээр» амарагшадта зорюулха гэжэ шиидээб...

ХЭР БАЙНАШ, «ЗЭРЛИГ» АМАРАГША?

Намтай суг нэгэ таһалга соо байрлаһан Ангарск хотоһоо «зэрлигшэһэн» хубсаһа оёдог мастер—бэеын тамир һоригшо гэжэ абаһаар залуушаг хүн үдэр бүриингөө хэхэ хэрэгүүдые түсэблэдэг һайтай һэн.

Наряар шэнжэлжэ үзэхэдэ, Ангарскын оёдолшо үдэр соогоо зургаан сагаа хоол барилгада зорюулдаг байба. Шалтагааниинь олохонь бэлэхэн. «Аршанай» столово соо аяар хэдэн зуугаад «зэрлиг» амарагшад суглархадаа яалтайб? Тэсэмгэйгээр лэ ээлжээндэ байжа гараха болоно бшуу. Үглөөнэй, үдын гү, али үдэшын хоолой үедэ бишыхан модон столово зүгын үүртэл хүнхинэжэ, үүдэ сонхоороо дэлбэрхэеэ байхыень хараһан һайт. Үшөө нэгэ асуудал. Тиимэл һаа һайнаар, хургаяа долёохоор тэрэ столово соо эдеэ хоол бэлдэнэ гээшэ гү? Үгы ааб даа. Гомдол ба дурадхалнуудайнь, батаганаанда доромжолуулһан дэбтэр ирахада, эхэнхи амарагшад нэгэ янза эдеэ буйлуулна, шанар муутай гэхэ мэтээр һанамжална. Теэд эндэһээ бэшэ тээ эдеэ хоол олохогүй ха юмши. Ори ганса магазин соонь ороходо, олон жэлэй хэбтэһэн консервэһээ ондоо юумэн байхагүй. Теэд яахабши? Тэсэбэритэйгээр лэ сайр табюур бараад байжа гараха болоно бшууш. Нэгэ үдэр соо тэрэ столоводо дунда зэргээр 500 шахуу хүнүүд эдеэлнэ гэжэ бараглагдана. Тиихэдээл ши табан зуун «зэрлигүүдэй» нэгэн болонош, табан зуудахи табагаа бараад лэ зогсо, бэшэ юуншье хэрэггүй.

Үнөөхи оёдолойнгоо мастерай үдэрэй хэрэгүүдтэ бусая. «Машын һайгаар ваннада орохо һэдэлгэ хэхэб», гээшэнь ямар удхатайб? Тайлбарилая. Хатар наадаха бэлигтэй байшаһан тэрэ мастер эндэхи уран һайханай самодеятельностьдэ (тэдэнэй табиһан хилбархан концерт харагдаа һэн даа) түргэн шургажа, «Ванна» корпусто хүдэлдэг Машатай, «душевойдо» зонхилдог Галитай танилсажа, тэдэнэйнгээ ашаар ваннада орохо эрхэгүй «зэрлиг» аад, ээлжээгүйгөөр тэрэ бүгэдыень дабадаг байба бшуу. Яахаб теэд, шадамар хүн хаанашье газардадаггүй гэдэгэймнай гэршэ энэ бэшэ гү?

ВАЛЕНТИН ИВАНОВИЧАЙ ҺАНАА ЗОБООҺОН ШАЛТАГААН

— Үгы, намдал хүшэр байна, — гэжэ «Аршан» курортын главна врач Валентин Иванович Черных хөөрэлдөөндэмнай оролсобо. Тэрэ хараха янзада гушаад гаранай хүн. Эрид. шиидэмгэй зантай хэбэртэй. — Үглөөнһөө үдэшэ болотор «зэрлиг» амарагшадһаа тэрьелжэ ябадаг ажалтайб,—гэжэ гомдоно. — Курортмнай, сэхыень хэлэхэдэ, гурбан зуун хүнэй гэжэ анха баригдаһан юм, теэд мүнөө долоон зуугаад хүн амарна. Тэрэнэй хажуугаар мүн лэ тэды шэнээн «зэрлигүүд» бии. Барандаа ямаршьеб гуйлта саарһа баринхай, эмшэлүүлхыем зүбшөөгыт гэжэ байха. Ваннада нэгэшье дахин оруулыт гэжэ гуйха. Яалтай болонобиб? Арсаад лэ байхадаш, арба хорёороо дахин лэ доботолжо мэдэхэ... Олонхи түхеэрэлгэнүүднай хуушараа...

Үнэхөөрөөшье, ванна корпусойнь газаа баггүй ехэ ээлжээн байхыень нэгэтэ бэшэ хараа һэмди. Гансашье тэндэ бэшэ, мүн курортын столоводо, үнгэрхэдөө кинодоншье билет абажа, хуушаншье һаань, кинофильм яаралгүйхэн хараха гээшэ хэлсээтэй. Врачнууд үшөөл дуталдаһаар. Арбан табан хүн штадай ёһоор байха аад, мүнөө үедэ арбан нэгэн врач бии.

Энэшье ушар «Аршан» курортдо Шэтын курортно управлениин зүгһөө анхаралай бага хандуулагдадагые гэршэлнэ. Курорт соогуур ябаһан, корпусууд соовуурхиинь хараһан лэ хүн тэндэхи байра байдалай, түхеэрэлгэнүүдэй задагайе нэн түрүүн тэмдэглэдэг. Теэдшье 1933 ондо зунай курзал, мүн дайнай урда тээ дачна гэрнүүд, столовын байшан баригдаһан юм, тэрээнһээ хойшо анхармаар барилга хэгдээгүй.

— «Зэрлиг» амарагшад намда хабаагүй, намһаа саагуур, наранһаа наагуур, — гэжэ Валентин Иванович боргооһо үргээһэндэл, гараараа зангаадхина.

Гэбэшье «зэрлиг» амарагшад тухай хэншьеб һанаагаа зобохо ёһотой бэшэ юм гү?

ҮДЭРЭЙ СҮЛӨӨГЭЙ НААДАН ШАНГА

— Үндэр зургаануудта шидхэгдэхэ асуудалнуудһаа зайлажа, үдэрэй сүлөөдэ амаржа һуугшадай дундуур урагша хойшоо ябажа харая.

...Беседкэ бүхэн соо лаблан дабшалжа һуушанхай хаарташад «сээрэнхэйнүүдээ» һалганалдаһан гарнуудаараа тооложо, хажуудань ерэһэн хүниие хараха, анхарха сүлөөгүй. Ном, журнал, газетэ дэлгээд уншаха гэһэн столнууд дээгүүршье «сээрэнхэйнүүд» мухарина, хашарһан зэдүүд ханхинана, хармаан сооһоо шара солхообонууд һуулигдана.

— Шатар хаанаһаа оложо болохоб? — гэжэ тэндэ һүндэлэгшэдһөө асуухада, мүрөө хабшагад гүүлэнэд.

— Домино? — гэхэдэм, бүришье буруу харашана.

Сүлөө сагаа үнгэргэдэг талмайн буланда оршоһон аңхандаал «городки» наададаг газар гэжэ тухайлхаар түхеэрэлгэдэ хүрэбэб. Дальбаршаһан, хахад бүхэд, ута богони модод тэндэ хэбтэнэ.

Настольно теннис гэжэ дурдахада, огто мэдэхэгүй юм байба.

Бадмингтон гэхэдэ, тэрэмнай юун гээшэб гэжэ курортын массовик дам асууна.

Улаан-Үдэһээ эхэ эсэгэ хоёртоёо ерэһэн долоотой Бальжинима хүбүүнэй гэрэй эбэртэ наадажа һуухада, сеткэ соо хилээмэ үргэлһэн нюргаар үндэр, хатангир шарайтай хүбүүн хажуугаарнь үнгэрхэ һамбаандаа — игаажа байһан бүлэг зондо хандан:

— Слюдянкын, Эрхүүгэй автобусууд ерээ. «Зэрлиг» зоноор шэгээтэй. Хахарһан мэшээгһээ адхарһан орооһондол улаа бутаржа байнад, — гэбэ. Тиигээд нэгэ наһажаал эхэнэртэ хандаба: — Эжы, сарайгаа сэбэрлээд, хэдэн зониие үшөө байлгаа һаамнай яахаб? «Зэрлиг» зон тоогүй олошоронхой, юушье голохоор бэшэ хэбэртэй...

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай нэгэ бүрхэжэ, нэгэ сэлмэжэ байха. Шииг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ һулаханаар һүхилхэ.

Үдэртөө 17—22, һүниндөө 5—7 градус дулаан байха хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический —24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н 03667. Зак. № 815.